

ЎЗБЕКИСТОН — РОССИЯ: КЕНГ ҚАМРОВЛИ МУНОСАБАТЛАРНИ ЯНАДА КЕНГАЙТИРИШ МАСАЛАЛАРИ КЎРИБ ЧИҚИЛДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Россия Федерацияси Президенти Владимир Путиннинг таклифига биноан 4 июнь куни амалий ташриф билан Санкт-Петербург шаҳрига келди.

“Пулково” халқаро аэропортида олий мартабали меҳмонни Россия Федерацияси Хукумати Раисининг биринчи ўринбосари Денис Мантуров, шаҳар губернатори Александр Беглов ҳамда бошқа расмийлар кутиб олди.

Санкт-Петербург шаҳрига амалий ташриф доирасида Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ва Россия Федерацияси Президенти Владимир Путиннинг учрашуви бўлиб ўтди.

Ўзбекистон — Россия кенг қамровли стратегик шериклик ва иттифоқчилик муносабатларини янада кенгайтириш ҳамда мустақамлаш масалалари кўриб чиқилди.

Савдо-иқтисодий ҳамкорлик жадал ривожлантаётгани мамнуният билан қайд этилди. Йил бошидан буён товар айирбошлаш ҳажми 20 фоизга ошди.

Саноат, энергетика, металлургия, транспорт, кимё саноати ва иқтисодиётнинг бошқа устувор тармоқларида йирик лойиҳаларни амалга ошириш давом этмоқда.

Товар айирбошлашдаги жорий суръатларни сақлаб қолиш, кооперация лойиҳаларини жадаллаштириш ҳамда ҳудудлар даражасидаги фаол алоқаларни давом эттириш муҳимлиги таъкидланди.

Фаол маданий-гуманитар алмашинувлари янада кенгайтиришга алоҳида

этибор қаратилди. Шу кунларда Маринский театрида Георг Фридрих Генделнинг “Тамерлано” операсининг премьераси бўлиб ўтгани ҳамда “Эрмитаж” давлат музейида Ўзбекистон амалий санъати кўргазмаси очилгани қайд этилди.

Етакчилар бўлажак тадбирлар режасини ҳам муҳокама қилдилар.

Шундан сўнг Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ва Россия Федерацияси Президенти Владимир Путин Ўзбекистонда интеграциялашган атом электр станциясининг биринчи энергия блокларини қуриш ишларига старт бердилар.

Маросимда телекўприк орқали Халқаро атом энергияси агентлиги (ХАЭА) бош директори Рафаэль Гросси ҳам иштирок этди.

Давлатимиз раҳбари Владимир Путин ва Рафаэль Гроссига ушбу лойиҳанинг рўйга чиқарилишини шахсан қўллаб-қувватлаганлари ва кўрсатилган эътибор учун миннатдорлик билдирди. Мамлакатимизда биринчи атом электр станциясини барпо этишда иштирок этаётган Ўзбекистон ва Россия мутахассисларига биргаликдаги сайё-ҳаракатлар ва юксак профессионалик учун алоҳида ташаккур айтилди.

Мазкур лойиҳанинг амалга оширилиши Ўзбекистоннинг технологик, индустриал ва илмий тараққиётида янги босқични бошлаб бериб, янги тармоқ — атом энергетикасини ривожлантириш учун асос яратиши қайд этилди. Лойиҳа кичик модулли атом генерацияси ҳамда йирик ҳажмли энергетика соҳасидаги энг сўнгги ютуқларни ўзига мужассам этган.

Ўзбекистон етакчиси хавфсизлик лойиҳанинг мулк ва сўзсиз шарти эканини алоҳида таъкидлади. Станцияни қуриш ва уни эксплуатацияга тайёрлаш ишлари энг замонавий халқаро стандартлар, илгор муҳандислик ечимлари асосида ҳамда Халқаро атом энергияси агентлигининг доимий назорати остида бажариломоқда.

Ушбу улкан лойиҳанинг амалга оширилиши ва унинг натижалари Ўзбекистон — Россия кенг қамровли стратегик шериклик ва иттифоқчилик муносабатларини янада мустақамлашга хизмат қилишига ишонч билдирилди.

5 июнь куни давлатимиз раҳбари 29-Петербург халқаро иқтисодий форумининг асосий тадбирларида иштирок этиши кўзда тутилган.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Россия Федерациясига амалий ташрифи давом этмоқда.

ЎЗА

Ўзбекистон Республикаси Президенти Матбуот хизмати сурати.

ГОНКОНГ БИЛАН МАНФААТЛИ ҲАМКОРЛИКНИ МУСТАҚАМЛАШ МУҲИМЛИГИ ТАЪКИДЛАНДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Хитой Халқ Республикаси Сянган (Гонконг) махсус маъмурий ҳудуди Администрацияси раҳбари Ли Цзячао бошчилигидаги делегацияни қабул қилди.

Мулоқот аввалида Ли Цзячао давлатимиз раҳбарига Хитой Халқ Республикаси Раиси Си Цзиньпиннинг самимий саломи ва энг эзгу тилакларини етказди.

Учрашувда Ўзбекистон — Хитой ҳамкорлигини, шу жумладан, Гонконг билан ҳудудларо алмашинувлар ва амалий ҳамкорликни кенгайтириш орқали янада ривожлантириш масалалари кўриб чиқилди.

Сўхбат чоғида сўнгги йилларда Ўзбекистон билан Хитой ўртасидаги дўстлик ва янги даврдаги ҳар томонлама стратегик шериклик муносабатлари мисли кўрилмаган даражага кўтарилгани катта мамнуният билан қайд этилди.

Олий даражада эришилган келишувлар изчил амалга оширилмоқда. Май ойида Пекин шаҳрида Хукуматларо комиссия йиғилиши ва Сянган шаҳрида учинчи Худудларо форум муваффақиятли ўтказилди, Гонконгда иқтисодий форум ва саноат кўргазмаси бўлиб ўтди, Ўзбекистон савдо уйи очилди.

Ўзбекистон ҳудудларининг Гонконг билан иқтисодий ҳамкорлигини ривожлантириш учун мавжуд салоҳиятдан самарали фойдаланиш муҳимлиги алоҳида эътибор қаратилди.

ЎЗА

АМАЛИЙ АЛОҚАЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ МАСАЛАЛАРИ МУҲОКАМА ҚИЛИНДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 4 июнь куни Қирғиз Республикаси Президенти Садир Жапаров билан телефон орқали мулоқот қилди.

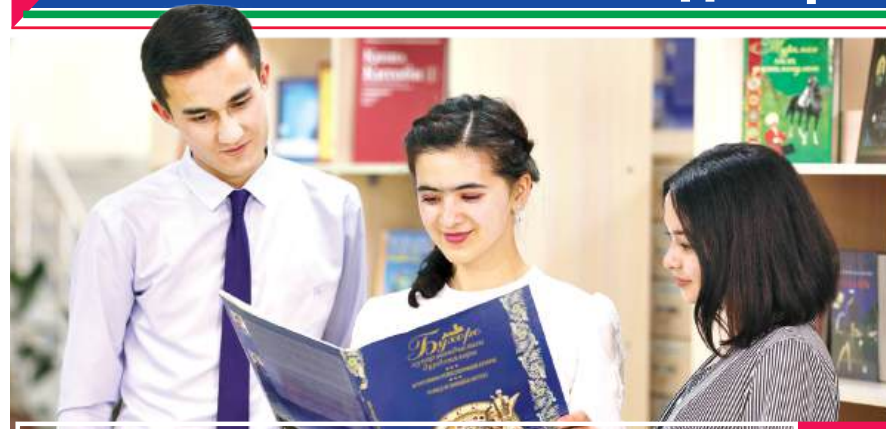
Сўхбат аввалида давлатимиз раҳбари Қирғиз Республикаси Президенти ва қардош халқини мамлакатнинг 2027-2028 йилларда БМТ Хавфсизлик Кенгашининг доимий бўлмаган аъзоси этиб сайлангани муносабати билан самимий таъриқлади.

Ўзбекистон етакчиси мазкур муваффақият Қирғизистоннинг фаол ташқи сиёсати ҳамда минтақавий барқарорлик ва хавфсизликни таъминлашга қўшаётган салмоқли ҳиссаси халқаро ҳамжамият томонидан юксак эътироф этилаётганининг ёрқин ифодаси эканини таъкидлади.

Томонлар халқаро майдонда яқиндан мувофиқлаштирув ва ўзаро қўллаб-қувватлашни давом эттиришга тайёр эканликларини тасдиқладилар.

ЎЗА

Учинчи Ренессанс пойдевори

ШУ БУЮК МИЛЛАТНИНГ УМИДИМАН МЕН!

3

ГЛОБАЛ ЭКОЛОГИК ЖАМҒАРМАНИНГ САККИЗИНЧИ АССАМБЛЕЯСИ ИШТИРОКЧИЛАРИГА

Ҳурматли делегациялар раҳбарлари! Хурматли ассамблея иштирокчилари! Хонимлар ва жаноблар!

Сизларни асрлар давомида Шарқ ва Ғарбни, турли маданият ва цивилизацияларни, илм-фан ва амалий билимларни глобал келгач қадимий Самарқанд шаҳрида самимий кулжа биз учун улкан шарофидир.

Бугунги йиғилиш 5 июнь — Бутунжаҳон атроф-муҳит куни арафасида ўтаётгани алоҳида рамзий маънога эга. Шу муносабат билан анжуман иштирокчиларини ушбу муҳим сана билан чин дилдан таъриқлайман.

Барчангиз яхши хабардорсиз, бугунги кунда инсоният мисли кўрилмаган инқиришлар — иқлим ўзгариши, биологик хилма-хилликнинг йўқолиб бориши, атроф-муҳит ифлосланиши каби таҳдидларга дуч келмоқда.

Бу каби муаммоларни ҳал этишда Глобал экологик жамғарма алоҳида ўрин эгаллаб келмоқда. 186 та давлатни бирлаштирган ушбу ноёб глобал ҳамкорлик платформаси ҳозирга қадар 170 миллиард АҚШ долларидан зиёд маблағни экологик лойиҳалар учун сафарбар этгани таҳсинга сазовордир.

Минг афсуски, иқлим ўзгариши оқибатида юзага келган ҳудудлар, ер деградацияси, музликларнинг эриши ва сув танқислиги Марказий Осиё учун асосий таҳдид бўлиб қолмоқда. Жаҳон банки таҳлилига кўра, минтақамизда қарийб 37 миллион киши сув танқислиги кучли бўлган ҳудудларда яшамоқда ва 2050 йилга бориб, бу кўрсаткич 75 миллионга етиши мумкин.

Хурматли анжуман иштирокчилари! Янги Ўзбекистон мавжуд муаммолар қўламига қарамай, экологик трансформацияни янги тараққиёт модели сифатида кўрмоқда. Шу боис, биз тизимли лойиҳа бошқарувига ўтиб, атмосфера ҳавосини муҳофаза қилиш, биохилма-хиллик, чикиндиларни боқариш, кўкаламзорлаштириш, экологик таълим ва маданиятни қамраб олган бешта миллий лойиҳани амалга оширмоқдамиз.

Мазкур ташаббуслар доирасида 2030 йилга қадар муҳофаза этилаётган табиий ҳудудлар майдонини республика ҳудудининг 21 фоизгача кенгайтириш, ҳавога зарарли ташламаларни 10,5 фоизга қисқартириш ҳамда ҳар бир ҳудудда дендрология ва ботаника боғларини ташкил этиш режалаштирилган.

Чикиндилардан энергия ишлаб чиқариш бўйича жорий йилда 2 та, келгуси икки йилда яна 9 та заводни ишга тушириш белгиланган, улар йилга 5,5 миллион тонна чикиндини қайта ишлаш орқали 1,1 миллион тонна иссиқхона газлари ташламаларини қисқартиришга ёрдам беради.

Мамлакатимизда экологик таълим ва илм-фаннинг янада экотизмини шакллантириш, “Green University” негизида 10 та илмий тадқиқот институти ва марказ ҳамда 14 та “яшил” техникум бирлаштирилди, қарийб 2 миллион ёшнинг экологик саводхонлигини ошириш жараёни бошлаб юборилди.

Биз ўтган асрда юз берган Орол фожиасига янгича ёндашиб, унинг оқибатларини бартараф этиш, Оролбўйи ҳудудини тиклаш, илм-фан ва инновациялар майдонига айлантириш йўлида 2 миллион гектардан ортиқ унумдорлигини йўқотган ерларни қайта тикламоқдамиз.

Минтақавий сайё-ҳаракатларни бирлаштириш ва амалий ечимларни жорий этиш мақсадида “Есо Экспр Central Asia” платформаси йўлга қўйилди, у ҳудудлар ва саноатдаги экологик муаммоларни ҳал этишга қаратилган лойиҳаларга молиявий ресурслар ва “яшил” ечимларни жалб этишга хизмат қилди.

Фурсатдан фойдаланиб, Сизларни ташкил этилган кўргазмага таклиф қиламан. Яшил лойиҳаларимиз манфаатли келишувларга асос бўлади деган умиддаман.

Қадри дўстлар! Албатта, иқлим ўзгаришининг тобора кучайиб бораётган салбий таъсири биздан тежкор амалий қадамларни талаб қилмоқда. Ассамблея доирасида бир қатор ташаббусларни илгари сурмоқчимиз ва уларни ҳаётга татбиқ

этишда Сизларнинг қўллаб-қувватлашингиз биз учун муҳим аҳамиятга эга.

Биринчидан. Самарқандни “Марказий Осиёнинг яшил инвестициялар ва инновациялар пойтахти” деб эълон қилишни тақлиф этамиз.

Биз Самарқандни минтақавий “яшил иқтисодиёт”, барқарор ривожланиш ва иқлим молияси марказига айлантиришни, шаҳарни пилот “яшил ҳудуд” сифатида ривожлантиришни ҳамда ушбу тажрибани кейинчалик республиканинг бошқа шаҳарларига ҳам татбиқ этишни мақсад қилганмиз.

Иккинчидан. Бундан 600 йил муқаддам Мирзо Улугбек Самарқандни илм-фан марказига айлантирган бўлса, бугунги кунда Колумбия университетининг Барқарор ривожланиш маркази ҳамкорлигида Марказий Осиё атроф-муҳит ва иқлим ўзгаришини ўрганиш университети қошида Улугбек номидаги Барқарор ривожланиш илмий-тадқиқот институти ташкил этилмоқда.

Институт ҳудудлар ва иқтисодиёт тармоқларини яшил ва барқарор ривожланиш асосида трансформация қилиш, халқаро илмий марказлар ва молия институтиларини жалб этиш бўйича етакчи илмий-таҳлилий платформа бўлади, унинг стратегик бошқаруви эса Президент хузуридаги Васийлик кенгаши орқали амалга оширилади.

Учинчидан. Иқлим ўзгаришининг салбий оқибатларига қарши самарали ечимлар ишлаб чиқиш мақсадида Иқлим ўзгариши ва гидрометеорология миллий маркази ташкил этилмоқда.

Марказ гидрометеорология, эрта огоҳлантириш, гляциология, иқлим таъсирини баҳолаш ва иссиқхона газлари мониторингини уйғунлаштириб, иқлим прогнозлари, моделлаштириш, мослашув ва митигация дастурлари, минтақавий ҳамкорлик ҳамда WMO GAW ва NASA AERONET дастурларида иштирок этиш учун институционал замин яратлади.

Тўртинчидан. Яқинда Қозғистон Президенти билан “Тоза ҳаво” давлатларо

консорциумини ташкил этиш бўйича келишувга эришилди. Унинг фаолияти “яшил” молияни жалб этиш, ўрмон-мелиорация, илмий тадқиқотлар, саноатни экологик модернизация қилиш ҳамда мониторинг ва назоратни кучайтиришга қаратилган. Минтақанинг барча давлатларини Консорциум фаолиятига қўшилишга таклиф этамиз.

Бешинчидан. Чўлланни қарши кураш институти негизида Оролбўйида чўлланни оқибатларини юмшатиш, “яшил” қалқонлар барпо этиш ва иқлим мослашувига қаратилган “чўл иқтисодиёти” ташаббусини илгари суриб, уни ГЭФнинг устувор йўналишлари билан ҳамроҳанг ҳолда халқаро молиявий ҳамда техник кўмак асосида амалга оширишни тақлиф этамиз.

Олтинчидан. 2027 йилги Тошкент инвестиция форуми “Барқарор ривожланиш ва яшил инвестициялар” мавзусида ўтказилди, унинг доирасида “Есо Экспр Central Asia” халқаро кўргазмаси ташкил этилади.

Форумда ҳар бир ҳудуд яшил инвестицияларни жалб қилиш учун камидан 100 та истиқболли лойиҳани тайёрлаб, инвесторларга тақдим этади.

Яна бир муҳим ташаббусимизни эълон қилмоқчиман. Ўзбекистон Глобал экологик жамғарма донор мамлакатлари қаторига қўшилишга тайёр. Биз Жамғарма Кенгаши аъзоси сифатида қўшма минтақавий ташаббусларни амалий қўллаб-қувватлаш ва ҳамкорликни кенгайтиришни мақсад қилганмиз.

Бугун ўз ишини бошлаётган мазкур Ассамблея экологик ҳамкорлигининг янги минтақавий архитектурасини шакллантиришда муҳим майдонга айланишига қатъий ишонаман.

Анжуман ишга улкан муваффақиятлар, барчангизга янги ютуқлар ва омад, оилавий бахт-саодат ва фаровонлик тилайман.

Шавкат МИРЗИЁЕВ,
Ўзбекистон Республикаси
Президенти

КАМ ТАЪМИНЛАНГАНЛАРГА ДАВЛАТ ҲИСОБИДАН ЮРИДИК ЁРДАМ КЎРСАТИЛАДИ

Шарҳ

Абдуманноб РАҲИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди судьяси

Ўзбекистон — ижтимоий давлат. Ушбу принцип янги тахрирдаги Конституциямизда алоҳида мустақамлаб қўйилди. Ижтимоий давлатнинг бош мақсади ёшларга сифатли таълим бериши, аҳолига малакали тиббий ёрдам кўрсатиши, болалар, аёллар, қариялар, ногиронлиги бор шахсларни қўллаб-қувватлаш, кам таъминланганларни уй-жой билан таъминлашдан иборат. Шунингдек, аҳоли бандлиги, хавфсиз меҳнат шароити ва камбағалликни қисқартиришга қаратилган давлат қурилишидир.

Ижтимоий давлат барпо этиш — Президентимизнинг энг олий мақсадларидан. Сўнги йилларда айнан ижтимоий лойиҳаларни амалга ошириш, адолатли сиёсат юритиш, инсон ресурсларини ривожлантириш масалалари устувор вазифалар сифатида эътироф этилди. Янги тахрирдаги Конституция эса ушбу соҳадаги улкан ислохотларнинг ҳуқуқий асосини мустақамлади ва унда ижтимоий давлат принципи расман белгилаб қўйилди.

Янги тахрирдаги Конституцияга мувофиқ, ҳар ким уй-жойли бўлиш ҳуқуқига эга, аҳолининг ижтимоий жиҳатдан эҳтиёжманд тоифаларини уй-жой билан таъминлаш тартиби қонун билан белгиланади. Меҳнатга лаёқатсиз ва ёлғиз кексалар, ногиронлиги бўлган шахслар ҳамда аҳолининг ижтимоий жиҳатдан эҳтиёжманд бошқа тоифаларини ҳуқуқларини давлат ҳисобидандир.

Бундан ташқари, Асосий қонунимизда давлат аҳолининг ижтимоий жиҳатдан эҳтиёжманд тоифалари турмуши сифатини ошириш, жамият ва давлат ҳаётида тўлақонли иштирок этиши учун уларга шарт-шароитлар яратиш ҳамда муҳим ҳаётини кенгайтиришга қаратилган чоралар кўриши, шунингдек, ногиронлиги бўлган шахсларнинг ижтимоий, иқтисодий ва маданий соҳалар объектлари ҳамда

хизматларидан тўлақонли фойдаланиши учун шарт-шароитлар яратиши, уларнинг ишга жойлашиши, таълим олишига кўмаклашиши, зарур ахборотни тўққинликсиз олиш имкониятини таъминлаши Конституция даражасида мустақамлади.

Албатта, булар ижтимоий ҳимояга муҳтож аҳоли қатламларини моддий ва маънавий ҳимоя қилишга оид масалалар. Шу билан бирга, Конституциянинг 29-моддасида ҳар кимга малакали юридик ёрдам олиш ҳуқуқи кафолатланиши, қонунда назарда тутилган ҳолларда юридик ёрдам давлат ҳисобидан кўрсатилиши ҳам белгиланган. Бу айнан ижтимоий ҳимояга муҳтож аҳоли қатламлари, яъни кам таъминланган фуқароларга бепул юридик ёрдам кўрсатиш конституциявий даражада давлат томонидан кафолатланганини кўрсатади.

Шу ўринда кам таъминланган шахсларга ўз ҳуқуқи ва эркинликларини ҳимоя қилишда малакали юридик ёрдам олиши учун ҳуқуқий асос сифатида 2023 йил 16 июнда “Давлат ҳисобидан юридик ёрдам кўрсатиш тўғрисида”ги қонун қабул қилинганини алоҳида эътироф этиш жоиз.

Жорий йил 20 апрель куни Ўзбекистон Президенти “Кам таъминланган шахсларга давлат ҳисобидан юридик ёрдам кўрсатиш тизими янада такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон

Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига қўшимча ва ўзгартиришлар киритиш тўғрисида”ги қонунни имзолади. Мазкур қонун Ўзбекистон Республикаси Конституциявий судининг 2024 йилда мамлакатдаги конституциявий қонунийликнинг ҳолати тўғрисидаги ахборотида берилган таклиф ва тавсияларни амалга ошириш мақсадида Конституциявий суд томонидан ишлаб чиқилгани эътиборга молик. Ҳўш, ушбу қонунни ишлаб чиқишга қандай омиллар сабаб бўлди, унга зарурат нимада эди?

Янги тахрирдаги Конституциямизнинг 55-моддасида ҳар ким ўз ҳуқуқи ва эркинликларини қонуندا таққиланмаган барча усуллар билан ҳимоя қилишга ҳақли экани, ҳар кимга ўз ҳуқуқи ва эркинликларини суд орқали ҳимоя қилиш, давлат органларининг ҳамда бошқа ташкилотларнинг, улар мансабдор шахсларининг қонунга хилоф қарорлари, ҳаракатлари ва ҳаракатсизлиги устидан судга шикоят қилиш ҳуқуқи кафолатланган.

Бироқ барча фуқаролар бундай ҳолатда судга шикоят қилиш борасида зарур ҳуқуқий билимга эга бўлавермайди. Бундай ҳолларда фуқаролар ўз ҳисобидан ҳуқуқий ёрдам олишга эҳтиёж сезади. Кам таъминланган шахслар эса ҳуқуқий ёрдам олиши учун зарур маблағга эга бўлмастлиги мумкин. Фуқаролар Конституциявий судга мурожаат қилиб, конституциявий ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш мақсадида адвокат хизматидан фойдаланиш, ҳуқуқий ёрдам олишга эҳтиёж сезади.

Кейинги йилларда мамлакатимизда суд-ҳуқуқ соҳасидаги ислохотлар, шунингдек, янги тахрирдаги Конституцияда агар қонун фуқаролар ва юридик шахсларнинг фикрича, уларнинг конституциявий ҳуқуқлари ва эркинликларини бузилаётган бўлса, Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига мувофиқ келмас ҳамда судда кўрилиши тугалланган муайян ишда қўлланган ва судда ҳимоя қилишнинг барча бошқа воситаларидан фойдаланиб бўлинган бўлса, улар қонуннинг Конституцияга мувофиқлигини текшириш тўғрисидаги шикоят билан Конституциявий судга мурожаат этишга ҳақли экани белгиланган.

Масалан, Конституциявий судга 2025 йилда 1844 та, 2026 йилнинг биринчи

чорагида 576 та мурожаат келиб тушган. Уларнинг 78 фоизи бўйича тушунтириш берилган ва 22 фоизи тааллуқлилиги бўйича тегишли давлат органларига юборилган. Конституциявий судга келиб тушган мурожаатларнинг 91 фоизидан суд ваколатига тааллуқли бўлмаган масалалар кўтарилган. Ушбу мурожаатлар “Жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари тўғрисида”ги қонунга мувофиқ белгиланган тартибда ҳал этилган.

Утган йили келиб тушган мурожаатларнинг 262 таси бевосита Конституциявий суд ваколатига тегишли бўлиб, улар Конституциявий суд судьялари томонидан ўрганиб чиқилган ҳамда муаллифларга асосланганлигини тушунтиришлар берилган.

Тахлилларга кўра, кам таъминланган шахслар Конституциявий судга мурожаат қилганда, уларга давлат ҳисобидан юридик ёрдам кўрсатиш амалдаги қонунда тартибга солинмаган эди.

Мазкур қонун билан белгиланган тартиб-таомиллар тўлиқ ёки қисман давлат ҳисобидан кўрсатиладиган, жисмоний шахсларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишга қаратилган малакали юридик ёрдам кўрсатиши янада такомиллаштириши назарда тутлади.

Келгусида ушбу қонун амалда қўлланишидан қандай натижалар кутиш мумкин? Амалдаги қонунга киритилган қўшимчалар туфайли фуқароларнинг ҳуқуқи ва эркинликлари суд орқали самарали ҳимоя этилади. Янги тахрирдаги Конституциянинг 55-моддасида белгиланган ҳуқуқ кафолатланади. Аҳолининг қонунларда бузилган конституциявий ҳуқуқи ва эркинликларини тиклаш юзасидан Конституциявий судга мурожаат қилиш имконияти янада кенгайди. Фуқароларнинг конституциявий одил судловга эришиш даражаси янада ошади, аҳолининг судларга ишончи мустақамланади.

Энг муҳими, Конституциявий суд мувоқамасига киритилган масалаларни тайёрлаш ва кўриб чиқишда адвокатлар иштироки кенгайди. Бу эса адвокатура институтининг нуфузи ва аҳамияти янада ошишига хизмат қилади.

АМИН ҲАМРОЕВИЧ ТОЖИЕВ

Бутун ҳаёти ва меҳнат фаолиятини мамлакатимиз қишлоқ ҳўжалиги соҳасини ривожлантиришга бағишлаган таниқли давлат ва жамоат арбоби, меҳнат фахрийси Амин Ҳамроевич Тожиев 2026 йил 4 июнь куни 79 ёшида вафот этди.

А.Тожиев 1947 йил 12 апрелда Тўрткўл туманида туғилди. Ўрта мактабни тугатганидан сўнг Тошкент ирригация ва қишлоқ ҳўжалигини механизациялаштириш муҳандислари институти (ҳозирги Тошкент ирригация ва қишлоқ ҳўжалигини механизациялаштириш институти) миллий тадқиқот университетини муҳандис-механик мутахассислиги бўйича тамомлади. Меҳнат фаолиятини 1968 йил Тўрткўл туманидаги Ал-Хоразмий номидаги жамоа ҳўжалигининг техника хавфсизлиги муҳандиси сифатида бошлади. Кейинчалик Тўрткўл, Эллиққалъа, Амударё туманларида раҳбарлик лавозимларида ишлади.

Катта ташкилотчилик қобилиятига эга бўлган А.Тожиев Қорақалпоғистон Республикаси Вазирилари Кенгаши раиси, қишлоқ ҳўжалиги вазири,

Ш. МИРЗИЁЕВ, Т. НОРБОЕВА, Н. ИСМОИЛОВ,
А. АРИПОВ, А. ОРИНБАЕВ, Ф. ЭРМОНОВ, С. ТУРДИЕВ

МИЛЛИЙ ФУРУРИМИЗНИ ЮКСАЛТИРУВЧИ АСАРЛАР ЯРАТИШИМИЗ КЕРАК

Ёзнинг дастлабки кунли давлатимиз раҳбарининг санъат ва маданият аҳли билан учрашувида иштирок этиш имкониятига эга бўлдим. Очиғини айтсам, бу шунчаки навбатдаги йиғилиш ёки расмий тадбир эмас, балки мамлакат етакчисининг ижодкорга, унинг дардига, ташвишига, орзу ва мақсадларига бўлган кўнунчақ муносабатини яна бир бор акс эттирган самимий мулоқот эди.

Музаффар ЭРКИНОВ,
кинорежиссёр

Биз кўпинча катта натижаларни кўра-миз, аммо уларнинг ортида қандай меҳнат турганини ҳар доим ҳам ҳис қилавермай-миз. Учрашувда ҳаёлимдан бир фикр ўтди: бир вақтнинг ўзида давлат бошқарини, мамлакат тараққиёти учун кечая кундуз меҳнат қилиш, ташқи ва ички сиёсат, иқтисодиёт, хавфсизлик, ижтимоий соҳалар қатори маданият ва маънавият масаласига ҳам алоҳида аҳамият қаратиш учун инсонда қанчалар куч-ғайрат, фидойилик бўлиши керак.

Учрашув жараёни мени беихтиёр ҳар кунги ижод, иш ва турмуш ташвишларини бир лаҳза четга суриб, атрофимизда кечаётган ўзгаришларга яна бир бор қалбан ва идрок билан назар ташлашга ундади. Қиёфаси кун сайин янгиланаётган шаҳар ва қишлоқларимиз... Инсонларнинг тобора фаровонлашиб бораётган турмуш тарзи... Сон-саноксиз меҳмонхоналар, замонавий масканлар, юртимизга қизикиб келаётган хорижий сайёҳлар... Спортдан тортиб, илм-фан, маданият ва иқтисодиётгача бўлган соҳалардаги ютуқларимиз... Чет эл мабуоти, сиёсатчилари ва халқроқ экспертларнинг ҳайрат билан Ўзбекистон ҳақида билдираётган ижобий фикрлари... Юртимиздаги ўзгаришлардан лол эканини яшира олмаётган сайёҳлар катта-кичик давлатларнинг раҳбарлари...

Бу рўйхатни яна узоқ давом эттириш мумкин.

Лекин бир ҳақиқатни ҳам тан олиш керак: бу ютуқлар замирида юрти ва халқи тақдири учун тинимсиз меҳнат қилаётган, ўз ҳаловатидан кечаётган бир инсоннинг улкан иродаси ва масъулияти турганини англашимиз?

Ижод ва меҳнат фаолиятим давомида бир ҳақиқатни англаганман: хоҳ адабиёт бўлсин, хоҳ кино, хоҳ бошқа соҳа — буюк асарлар ва буюк шахслар кўп жиҳатдан давлатнинг биринчи раҳбари дунёқараш ва руҳияти билан боғлиқ бўлади.

Бу ҳақиқатни “Абдулла Орипов” фильминини ишлаш жараёнида янада чуқурроқ англаган эдим. Нега айнан ўтган асрнинг 60-йилларида Абдулла Орипов, Эркин Воҳидов, Уткир Ҳошимов, Шукур Холмиров заев каби улкан ижодкорлар бир вақтнинг ўзида етишиб чиқди? Нега айнан бир даврда “Ўзбекистон — Ватаним меним” каби халқ руҳини уйғотган асарлар яратилди? Менимча, бунга сабаб машум мустамакка тузум қатагонларидан кейин бошланган муайян маънадаги эркин нафас ва албатта, Шароф Рашидовнинг республика раҳбари сифатида миллат маънавиятига берган эътибори бўлган.

Бу жараён нафақат адабиётда, балки кинода ҳам яққол намоён бўлди. Миллий киномизга янги нафас олиб кирилди. Шуҳрат Аббосов, Али Ҳамроев, Элёр Эшмухаммедов каби йирик дарғалар майдонга чиқди.

Одамларга гапириш, раҳбарларни танқид қилиш осон. Салбий фикр тез оммалашади. Баъзан ўзимиз ҳам яхши нарсани кўришдан кўра, камчилик излашга мойилмиз. Аммо ҳақиқат шуки, 365 кун, ўн икки ой давомида халқнинг дарди, юртининг эртаси билан яшаб, унинг фаровонлиги учун тинимсиз меҳнат қилиш ҳар кимнинг ҳам кўлидан келмайди.

Бутунги тезкор замонда баъзан ёши улуг инсонлар эмас, ҳатто ёшлар ҳам тез чарчаб қолаётганини тан олиш керак. Аммо Президентимиз фаолиятига назар ташласак, биз унда чарчоқни эмас, аксинча, улкан масъулият, тинимсиз ҳаракат ва ғайратни кўраимиз.

Тарихий учрашув ҳам ерталабдан бошланиб, кечгача давом этди. Президентимиз сўзлашини истаган деярли ҳар бир ижодкорни диққат билан тинглади. Учрашувда нафақат соҳадаги ютуқлар, балки йиллар давомида йиғилиб қолган муаммолар, оғриқли масалалар ҳақида ҳам очик гапирди. Мени энг таъсирлантирган жиҳатлари шу бўлдики, давлатимиз раҳбари ҳар бир фикрини сабр билан эшитди, ҳар бир масалага алоҳида муносабат билдирди.

Учрашув яна анча давом этиши мумкин эди. Аммо Президентимиз йиғилишда иштирок этаётган ёши улуг санъат ва маданият фахрийларини ўйлаб, уларни узоқ вақт уринтириб қўймастик кераклигини инобатга олиб мулоқотни якунлашни таклиф қилди. Бу ҳам инсонга эътиборнинг яна бир кўриниши бўлди.

Учрашувда мен ҳам сўзга чиқдим. Ростини айтсам, саҳнада, камералар қаршида йиллар давомида бемалол гапириб келган инсон сифатида бундан олдинки керак: Президентимиз қаршида ҳаяжонланиб кетдим. Ҳатто нима деганимиз ҳам кейин ахши эслай олмадим.

Буюк инсон қаршида ҳар қандай одамни салобат босади.

Муносабат

“Ижод ва меҳнат фаолиятим давомида бир ҳақиқатни англаганман: хоҳ адабиёт бўлсин, хоҳ кино, хоҳ бошқа соҳа — буюк асарлар ва буюк шахслар кўп жиҳатдан давлатнинг биринчи раҳбари дунёқараш ва руҳияти билан боғлиқ бўлади.

Лекин Президентимиз ҳаяжонини ҳис қилди, гапимиз бўлмасдан, аксинча, охиригача тинглаб, миллий кино ривожини учун давлат томонидан янада кенг имкониятлар яратилишини таъкидлади.

Яна бир жиҳат. Сўнги ўн йилликда айнан давлатимиз раҳбари ташаббуси ва эътибори туфайли ўзбек киносида катта ўзгаришлар амалга оширилди. Янги фильмлар яратилди, халқроқ фестивалларда иштирок этиш имкониятлари кенгайди, миллий кинонинг нуфузи ошди.

Бироқ ҳали қилиниши лозим бўлган ишлар ҳам кўп.

Учрашувнинг аҳамияти шунда эдики, унда муаммоларнинг фақат ташқи кўриниши эмас, балки уларнинг илди сабаблари муҳокама қилинди. Кино соҳасида ижодий эркинликни таъминлаш, соғлом рақобат муҳитини шакллантириш, замонавий ва шаффоф тизим яратиш бўйича муҳим тўхтамаг келинди.

Хусусан, миллий фильмларни халқроқ бозорларга олиб чиқиш мақсадида глобал кино платформалари билан ҳамкорлик кучайтирилиши, “Ўзбекфильм”га миллий

мақом берилиши, давлат буюртмаси асосида яратилган фильмларда реклама ва тарғибот ҳаракатлари учун бюджетнинг 30 фоизгача маблаг ажратилиши, кинофильмлар ишлаб чиқувчилар барча солиқлардан озод этилиши, миллий кенгаши ва бадиий кенгашига тугатилиши ҳақидаги қарорлар кино соҳаси вакиллари томонидан катта мамнуният билан қабул қилинди.

Чунки яхши фильмнинг тақдири фақат уни суратга олиш билан ҳал бўлмайди. Уни томошабинга етказиш ҳам санъатнинг бир қисми. Дунё тажрибаси кўрсатмоқдаки, кучли тарғибот фильм муваффақиятининг камида арминини таъминлайди.

Шунингдек, давлат буюртмаси асосида яратилган фильмлар намойишидан тушган маблағнинг бир қисми ижодий жамоаларни рағбатлантиришга йўналтирилиши ҳақидаги ташаббус ҳам соҳа учун муҳим янгилик бўлди.

Натижа узоқ куттирмади. Мулоқот давомида илгари сурилган ташаббус ва таклифларнинг аксарияти эртаси кун Президентимизнинг “Маданият, санъат ва адабиёт соҳаларини янада ривожлантириш бўйича кенг кўламли чора-тадбирлар тўғрисида”ги фармонида ўз аксини топди. Бу соҳада бошланган ислохотлар янги босқичга чиққанидан дарак.

Президентимиз учрашув аввалида жуда муҳим фикрини айтди: “Давлатни иқтисодиёт кўтаради, қонун бошқаради, армия ҳимоя қилади. Лекин қайси мамлакат адабиёт ва маданиятга эътибор берса, келажак мустақам бўлади”. Бу сўзлар ҳар бир ижодкор учун нафақат эътироф, балки катта масъулият ҳамдир.

Учрашувдан кейин бир нарсга яна бир бор ишонч ҳосил қилдим: мамлакатимизда санъат ва маданият соҳасига қаратилган эътибор тасодифий эмас. Бу узоқни кўзлаб юритилган давлат сиёсати. Мулоқотдан сўнг кино, театр, musiқа ва умуман, маданият соҳасида янги давр бошланишига, ўзбек миллий санъати ва киноси янада юксак чўққиларни забт этишига ишончим янада мустақамланди. Биз, ижодкорлар эса бу ишончга муносиб бўлишимиз, халқимиз ва Ватанимиз учун хизмат қиладиган, миллий гуруримизни юксалтирувчи асарлар яратишимиз керак.

Яна такрорлагим келяпти: ҳар қандай буюк асар, ҳар қандай ижодий юксалиш ортида давлат раҳбарининг маънавият ва маданиятга бўлган муносабати туради. Тарих ҳам бу ҳақиқатни кўп марта исботлаган. Зеро, давлат томонидан берилган эътибор ва ишонч ижодкорга, яъни ижодга қанот беради.

MILLIY KITOBXONLIK HARAKATI

Учинчи Уйғониш даврига пойдевор қўйиш иштиёқда яшаётган халқимиз учун Миллий китобхонлик ҳаракати мустақилликнинг 35 йиллик тўйи арафасида тортиқ этилган энг яхши совға бўлди.

ШУ БУЮК МИЛЛАТНИНГ УМИДИМАН МЕН!

Инсон бахтли яшаши учун Ватанини яхши кўриши керак! Бир қарашда баландпарвоздай эшитиладиган ушбу фикр замирида инкор этиб бўлмас ҳаётий ҳақиқат бор. Отамаконга муҳаббат замирида барча эзгуликлар мужассам. Юртини яхши кўрган киши ҳеч қачон шахсий манфаатларини биринчи ўринга қўймайди. Нафс измига юрмаган киши қалб хотиржамлигига эришади. Бунга Ҳазрат Навоийнинг:

**Нафсинг агар халққа бешакдурур
Билки, бу нафъ ўзунга кўпракдурур,
деган ҳикмати билан ифодалаш мумкин.**

Боборавшан ҲОЗИДДИНОВ,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

Президентимизнинг шу йил 25 май куни мамлакатимиз мактабларини битирувчи ўғил-қизларга йўллаган табригини ўқий туриб, хаёлимдан шу фикрлар ўтиб, кўз олдимга катта ҳаёт сари ошқабатган навқирон авлод келди. Айни пайтда ундан бир муддат олдинги яна бир муҳим воқеа — Миллий китобхонлик ҳаракати ташаббуси билан берилгани эсладим. Ҳа, Учинчи Уйғониш даврига пойдевор қўйиш иштиёқда яшаётган халқимиз учун Миллий китобхонлик ҳаракати мустақилликнинг 35 йиллик тўйи арафасида тортиқ этилган энг яхши совға бўлди. Буларнинг барчасида қандайдир умумий кайфият, шунга қараб, назаримда.

Жорий йил мактабларни 472 минг ўғил-қиз битириб, катта ҳаётга йўлланма олди. Бу 472 минг орзу, ана шунча ишонч ва таянч дегани! Салкам қирқ миллион нуфусли халқнинг ишончи, боболар макон тутган табаррук Ватан таянчи!

Уларни таянч дейишга тўла асосимиз бор. Масалан, бу йил биринчи марта 11 мингдан зиёд ўғил-қиз мактабни олтин ва кумуш медаллар билан тамомлади. Ҳали мактабни тугатмай туриб, юртимиз ва чет элдаги нуфузли олийгоҳларга қабул қилинган ёшлар ҳам талайгина. Улардан 171 нафари дунёнинг етакчи университетларига қабул қилинди. Мана шундай катта ютуқларга эришаётган ёшлар Ватанга хизмат қиладиган, унинг шаънини кўтарадиган авлод бўлади-да!

Уларга қараб, шоир дўстимиз Зоҳиджон Оловнинг қуйидаги мисралари ёдга тушади:

*Томиримда оқар даҳолар қони,
Ким билмас Хоразмий, ибн Синони!
Тозлардан баланддир шавакату шони
Шу буюк миллатнинг умидиман мен!*

Янги Ўзбекистон ёшлари мазкур мисраларни широк ҳайвон бўлиб тақдорлаётгандай, назаримда. Ахир улар яна бир Уйғониш даврининг мустаҳкам пойдевори, элимиз умиди бўлиб улғаймоқда.

Албатта, ютуқлар замирида ислохотлар турибди. Мактабдаги дарсликлар таъминоти яхшиланиб, ўқитувчиларга имтиёз ва имкониятлар берилди. Олий таълимдаги қабул жараёнида бошлаб илмий даражага бўлган барча босқичда қўлай муҳит яратилди. Булар жамиятда илм олишга рағбатни кучайтирди. Ҳа, кучли жамиятлар ўз-ўзидан пайдо бўлмайди. Уни кучли шахслар яратди.

Масалан, Амир Темур бобомиз дунёнинг тўрт бурчидан ўз касбининг, ишнинг устаси бўлган шахсларни Самарқандга олиб келди. Илм-фан, маданиятга катта эътибор қаратди. Натияжада ана шу имкониятлар қаноти остида Иккинчи Уйғониш даврига асос солган авлод улғайди.

Янги Ўзбекистонда ҳам ҳоризоннинг энг илғор олий таълим муассасалари билан ҳамкорлик ўрнатилиб, юртимизда уларнинг филиали очилмоқда. Чет элдан тажрибали ўқитувчилар, умуман, барча соҳанинг етакчи мутахассислари жалб этиляпти. Лўнда қилиб айтганда, боболаримизнинг шони изидан замонамизга мос

тарзда ўз йўлимизни очяпмиз. Ана шундай муҳим паллада ёшларнинг илм-маърифат йўлида собитқадамлиги катта воқеа. Улар орасида ўзига хос пойга — ким катгароқ илмий ютуққа эришади деган мазмундаги соғлом рақобат кучайган. Мактабларнинг ўқувчилари фанлардан кўпроқ миллий сертификат олгани ҳақида хабарлар тез тарқалади. Ўқувчилар ҳам, ўқитувчилар ҳам мазкур ютуқни бир-бирига етказиб, ўзлари ҳам шу даражага етиши керак эканини таъкидлайди. Инсон нима ҳақида кўп ўйласа, уни асли, тафаккури шундан иборат деган фикр бор. Жамият ҳам инсонга ўхшайди. Унинг қайси йўлдан кетаётганини кўриб, келажагини тахмин қилиш мумкин. Жамият танлаган йўл эса инсонлар орасида энг кўп муҳокама қилинаётган, қизиқиш билдириладиган мавзуларга қараб аниқланади. Бугун жамиятимизда энг кўп тилга олинаётган мавзу ўқитувчининг обрўсини ошириш, ёшлар таълими, соҳаларга сунъий интеллектни кенг жорий этишидир. Мамлакатимиз етакчилари барча соҳа, ҳатто иқтисодий кўрсаткичларнинг таҳлили жараёнида ҳам таълим, хусусан, ўқитувчининг обрўси ҳақида тўхталиб ўтади. Мазкур омилнинг ўзбекча янги Ўзбекистонини бунёд этишда илм-маърифат йўли танлангани, бу борадаги ислохотлар орта қайтмас тус олганини аниқлайди.

Шу ўринда яқин тарихимизни эсламоқчи эдим. Бугун қирқ ёшнинг нари-берисида бўлган бизнинг авлод мактабга борганида таълимда тарқоқлик бошланган эди. Ўтиш даврининг иқтисодий қийинчиликлари сабаб соҳада чинакам фидойилар ва бошқа иш қўлидан келмайдиган кадрларгина қолганди. Кейинчалик фидойилар сафи сийрақлашиб, таърибасиз кадрлар сафи кенгайиб борди. Йил сайин ўқитувчининг обрўси тухтар, бунинг ўзига хос сабаблари бор эди.

Ўқитувчилар ўқув йилининг ярмидан кўпини пахта даласида ўтказарди. Чопиқ пайтда кетмон кўтариб далага чиқар, ҳосил этилган “план” бажарилмагунча мактабга яқин йўламасди. Пахта режаси эса устма-уст қўшиб борилар, охир-оқибат совуқ кунларгина фермерларга мажбурият юклашни тўхтатарди. Шунинг ўзиде алоҳида катта мавзу!

Ўқитувчилар ёзги таътилда мактабни таъмирлашда усталар қатори ишлар ёки уларнинг меҳнати учун чўнтагидан ҳақ тўларди. Айни жараён ўқувчи ва устозлар ўртасида ўзига хос “олди-берди”ни шакллантирганди. Ўқитувчилар теккин ишчи кучи сифатида кўрилгани камдек, маоши ҳам оз эди. Улар шунда ҳам ишлашга рози бўларди. Бу фавқулодда фидойилик эмас, мажбурият ҳосиласи эди. Чунки улар бошқа иш топа олмасди. Шу боис, йиллар давомидида мактабда эркак ўқитувчи деярли қолмади.

Вазият йил сайин ёмонлашиб бораверди. Оқибатда жамиятда таълимга иштиёқ сўнди. Ҳатто қўшиқларга олингандинан клипларда, киноларда бир оз бўшанг ва нўноқ қаҳрамон қўлида китоб ва уни ўқийвериш кўз нуруни йўқотган шахс сифатида

кўрсатила бошланди. Кучли ва бахтли қаҳрамонлар эса доим қиммат машинада юрадиган, бизнеси бор пўрим йигитлар бўларди. Ана шу тенденция жамиятда икки хил стандарт шаклланишига олиб келди. Бир томондан биз китоб ўқиган аноийларнинг устидан кулардик. Бизнесмен, бойларни қаҳрамон деб билардик. Аммо ўзаро гурунларда ҳалол тадбиркорга ҳам панжа орасидан қараб, “Бир балоси бўлмаса, шунча пулни қаердан топади? Топганича ҳаром аралашган”, дердик. Чунки ҳалол ишлаб бойишга ишонч йўқ эди. Шу боис, бойларга ҳавас билан қараб, айни дамда улардан нафратланардик. Бу иллат жамиятнинг катта қисмида илдири отган эди. Бугун кўриб турибмиз: ҳалол ишлаб ҳам бой бўлиш мумкин экан. Бунинг учун тадбиркор билим олиши, китоб ўқиши керак экан. Жамиятда кимнинг қандай бойиганини ғийбат қилмай, китобхонлик, тадбиркор-

кўшқўллаб тортиқ этилган домла ўн-ўн икки чақирим наридаги чекка қишлоқ мактабда ҳам дарс ўтарди. Қору ёмғирда ҳам дарсини қолдирмай, шунча масофага велосипедда қатнардди. Чунки болалар ўқиб дунёни олиб беришга, бу ҳақиқат қачондир барибир ўзарига чиқишига ишонарди. Назаримда, бу ишонч ватанпарварликдан қувват оларди.

Ўқитувчиларнинг ҳақ-ҳуқуқи тикланиб, мажбурий меҳнатдан озод этилиши мана шу қувватга янги чак куч берди. Муҳими, зиёлига, китобхонларга муносабат тубдан ўзгарди. Янги Ўзбекистондаги ислохотларнинг илк қадамлари ёшларни китобга дўст қилиш, мамлакатни китобхон жамиятга айлантиришга қаратилган қатъий қадамлар билан бошланди. Очيق гап, ўшанда китоб ўқиб, қимматбахш совғани Президент номидан олиш мумкин эканини тасаввуримизга сиғдириш қийин келганди. Амалий саяё-ҳаракатлар бошлангач, жамиятда бу таловнинг адолатли бўлишига шубҳа билан қараганлар ҳам учрар эди. Аммо энг яхши китобхон ёшлар оддий оилаларнинг фарзандлари экани аниқланиб, уларга машина совға қилинган, қарашлар буткул ўзгарди. Халқимиз орасида ушбу танлов сийёсий имиж учун эса, ҳақиқатан, жамиятни илм-маърифатга чорлаш, юртдошларимизни китобга ошно қилиш учун бошлангани ҳақиқи равишда эътироф этилди.

2017 йилдан бунён ўтказиб келинаётган “Ёш китобхон” танлови миллионлаб ёшларни китобга яқинлаштирди. Улар орасида ким кўп китоб ўқиб, ўққанларини баён қилиб бера олади деган соғлом рақобат пайдо бўлди. “Ёш китобхон оила” танлови эса мутлола муҳитини ҳар бир хонадонга олиб киришга хизмат қилляпти. Бундай оилада дунёга келган гўдаклар оламни китоб ўқиётган ота-онасининг нигоҳи ила идрок этиляпти. Энг катта натижа шу, аслида. Лекин олдимизга улкан мақсадлар қўйганмиз. Ҳаракатларимиз, танлаган йўлимиз ҳам шунга яраша бўлиши керак. Шу маънода, Ўзбекистонда китобхонликни ривожлантириш бўйича умуммиллий ҳаракатга шарт берилгани мамлакатимиз тарихида янги саҳифа очди.

Президентимизнинг “Ёшлар орасида китобхонлик дастурини кенг жорий этиш ва уларнинг қизиқишларини қўллаб-қувватлаш тўғрисида”ги фармойишига кўра, 2026 йилдан ҳар йили умумтаълим мактабларида ўқиётган ёшларнинг китоб ўқишига қизиқишини қўллаб-қувватлашга қаратилган миллий китобхонлик ҳаракати ўтказилади. Ушбу дастур ҳар йили 3 босқичда амалга оширилади. Яъни 1-босқич “kitobxonlikharakati.uz” электрон платформасида рўйхатдан ўтган ҳолда онлайн, 2-ва 3-босқичлар эса бевосита иштирок этиш форматидида вилоят ва республика даражасида уюштирилади. Мазкур танлов 3 та ёш тоифасида бўлади. Дастурнинг умумий йиллик мукофот фонди 240 минг долларни ташкил этади.

Ҳалилар ҳам шунга муносиб тарзда тақдирланади. Юқори синф (6-8-синф, 9-11-синф) тоифалари бўйича 1-ўринни эгаллаган 2 ғолибнинг ҳар бири 50 минг доллар пул мукофоти ва диплом билан мукофотланади. Худди шунингдек, 2-ўринга

Жорий йил мактабларни 472 минг ўғил-қиз битириб, катта ҳаётга йўлланма олди. Бу 472 минг орзу, ана шунча ишонч ва таянч дегани! Салкам қирқ миллион нуфусли халқнинг ишончи, боболар макон тутган табаррук Ватан таянчи!

муносиб кўрилган бир жуфт совриндорнинг ҳар бири 30 минг доллар пулни қўлга киритади. Учинчи ўринни олган 2 совриндорнинг ҳар бирига 15 минг доллар берилади. Яна бир муҳим факт: 5 та қўшимча номинация бўйича совриндорларнинг ҳар бирига 10 минг доллардан тақдим этилади.

Ёш авлоднинг интеллектуал салоҳиятини юксалтиришга бундай катта сармоя киритиш ҳозирги геосийёсий жараёндаги иқтисодий синовлар даврида осон эмас! Халқаро майдондаги вазиятни таҳлил қилиб, унинг иқтисодий оқибатларидан озгина хабардор киши ҳам бу фикрни тасдиқлайди. Бунинг аниқсаси, ёшлар теран аниқлаш, шунга муносиб ҳаракатланиши керак. Уларга аниқлаш, тўғри тушунириши эса биз, катталарнинг Ватан олдидаги бурчимиздир. Чунки мамлакатимиз етакчилари ушбу дастурни шунчаки китоб ўқиш муСОБАҚАСИ эмас, балки Ватанимиз келажак учун стратегик инвестиция сифатида қабул қилди. Айни ўринда яна бир мулоҳазани айтиб ўтиш жоиз.

Биз тенги авлоднинг катта қисми мактабнинг юқори синфига ўтмагунча мобил телефон нима эканини билмасди. Ўша замонларда робот, дунёни бошқаришга қодир улкан компьютер тизими (биз уни бугун сунъий интеллект деб атаймиз) ақл бовар қилмас ҳолат эди. Уни фақат хорижий фантастик киноларида кўрардик. Орадан 30 йилдан кам вақт ўтган бир паллада афсоналар ҳақиқатга айланди. Ҳозир

сунъий идрок меҳнат бозориди инсон учун энг биринчи ўриндаги рақобатчи бўлиб қолди. Ушбу ҳолатни ортиқча таърифлаш шарт эмас, назаримда. Демократизмни, мана шундай рақобат даврида мамлакатлар сунъий интеллект фойдалана оладиган эмас, уни бошқаришни биладиган кадрларга эҳтиёж сезади. Техник тараққиёт юксалиб боргани сари ушбу эҳтиёж ҳам кучаяверади. Шу маънода, бутунги ёшлар меҳнат бозоридидаги кучли рақобатга шай бўлиши керак. Унга бардошли бўлишининг йўлини ҳам аждодларимиз кўрсатиб кетган. Маърифатпарвар боболаримиз “Илмдан бошқа нажот йўқ”, деган. Янги Ўзбе-

кстонда илм-фанга, маърифатга ҳозир жиддий эътибор қаратиладиганининг туб моҳияти ҳам шунда.

Ҳа, ислохотлар айнан мана шу руҳда бошланган эди. Энди у янги босқичда, давр руҳига муносиб тарзда давом эттирилмоқда. Миллий китобхонлик ҳаракати ана шу йўлдаги энг катта ва муҳим қадамлардан бўлди. Президентимиз айтгани каби: “Китоб ўқийдиган одам теран ва соғлом фикрлайди. Бундай тафаккурга эга инсон эса жамиятни ўзгартира олади”.

Содда қилиб айтганда, ўзликни аниқлаш, Ватанимизга, халқимизга муносиб авлод бўлиш йўлидаги миллий ҳаракат бошланди. Унга ҳар биримиз муносиб ҳисса қўшишимиз керак. Фарзандларимиз ўқиб-ўрганиши учун шароит яратиб беришимиз, орзуларига йўл очиб, оилада рағбатлантириш туриш зарур. Бу меҳнат, фидойилик талаб қилади. Шу боис, бу борадаги ҳиссамиз қанчалик ватанпарвар эканимизни белгилаб беради. Зотан, бахтли яшашимиз юртсеварлигимизга боғлиқ. Айни ҳақиқат асрлар оша бизгача етиб келган китобларда ҳам ўз аксини топган. Масалан, “Авесто”да меҳнатсеварлик мадҳ этилган. Шу билан бирга, ёлғончилардан узоқ юриш тавсия этилади. Мазкур омиллар орқали фарзанд тарбияси кўрсатиб берилади. Ҳа, ҳаётнинг ҳеч ўзгармас қоидалари бор. Уларга амал қилиш шахс, жамият иқболини юксакка кўтарди. Ана шундай ўзгармас қоидалар — устозларнинг юксак обрўсига пугур етказмаслик, ёшларнинг илм-фанда илгор бўлиши ва маърифат маъғини балад кўтаришидир!

Шу ўринда яна бир ҳаётий фактни айтиб ўтмоқчиман. Бир синфда 27 ўқувчи ўқиганми. Мактабни тугатганимиздан кейинги тўрт йилликда синфдошлар орасида фақат ушбу кишига олий таълимда ўқишни давом эттириш насиб этди. Қолган 25 нафаримиз эса иш топишимиз, тирикчилик йўлини излашимиз керак эди. Синфдошларимдан икки нафари 11 йиллик таълимдан кейин касб-ҳунар коллежиди ўқиди. Аммо ўз йўналишига деярли ишламади. Ишлаш олмади. Чунки таълимдаги оқсоқликлар сабаб улар дафт сифатида талабга жавоб бермасди. Бугун таълимнинг ушбу йўналиши ҳам тубдан янгиланди. Ҳозир техникумларни ўз касбининг устаси бўлган, назария ва амалиётни биргаликда ўзлаштирган мутахассислар тамомламоқда. Муҳими, уларнинг иш бошлаши учун ҳам қатор имтиёзлар берилган.

Ушанда бизнинг ўқишга қабул қилинган ёки қилинмаганимиз ҳеч кимни қизиқтирган эмас. Ўтган ўн йилда бу ёндашув ҳам тубдан ўзгарди. Ҳар бир ёшнинг масаласи уйма-уй юриб ўрганиладиган бўлди, таълимга, касб-ҳунарга йўналтириладиган тизим йўлга қўйилди. Айни пайтда таълимдаги янгиликлар сабаб мактаб ўқувчилари муддатидан олдин талаба бўляпти.

Боз устига тадбиркор бўлишни истайдиган ёшлар учун банклар жорий йил 25 триллион сўм паст фонзли кредит таклиф этиляпти. Стартап лойиҳаларини бошлаган битирувчиларга эса 100 миллион доллар маблағ ажратилган. Муҳими, йирик АТ

компаниялари ҳар йили камиди 50 минг битирувчини сунъий интеллект бўйича ўқитиб, юқори даромадли ишга жойлаштиришга тайёр экани айтилди. Бу давр билан ҳамдамлиқ, меҳнат бозоридида рақобатда етакчилик қилиш дегани!

Шу каби қувончли муждалар фондида ҳар қандай киши мактабни тамомлаган навқирон авлодга қараб ҳавас қилади. Ана шу ҳавасни сезган йигит-қизлар фахр билан қуйидаги мисраларни тақдорлаётгандек:

*Менга ёрди омад, мен билан иқбол,
Хали етти иқлим қолар ҳайрон, лол,
Эй дунё! Борялман, мени қарши ол,
Шу буюк миллатнинг умидиман мен!*

Хар йили 5 июнь санаси дунёда Жаҳон атроф-муҳитни муҳофаза қилиш куни сифатида кенг нишонланади. Ушбу сана БМТнинг 1972 йилда Стокгольм шаҳрида бўлиб ўтган Инсон атроф-муҳити бўйича конференцияси қарорлари асосида таъсис этилган бўлиб, бугунги кунда глобал экологик муаммоларга эътибор қаратишнинг энг муҳим халқаро платформаларидан биридир.

5 июнь – Жаҳон атроф-муҳитни муҳофаза қилиш куни

ҲАР БИР ИНСОННИНГ ҲАЁТИЙ МАСЪУЛИЯТИ

Авазбек ХОЛБЕКОВ, Барқарор ривожланиш маркази бўлим бошлиғи

Сўнгги ўн йилликларда инсоният тарихида мисли қўрилмаган экологик босимлар билан юзма-юз келмоқда. Иқлим ўзгариши, ҳаво ва сув ифлосланиши, чўлланиш, биохилма-хиллик қисқариши ҳамда табиий ресурсларнинг изчил камайиб бориши нафақат табиатга, балки иқтисодий тараққиёт, инсон саломатлиги ва глобал хавфсизликка ҳам жиддий таҳдид солмоқда.

Бугун экологик муаммолар алоҳида бир давлат ёки минтақа доирасида эмас, балки умуминсоний хавф даражасига чиққан. Шу маънода, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш масаласи энди фақат экологлар ёки мутахассислар эмас, балки ҳар бир инсоннинг ҳаётий масъулиятига айланиб бормоқда.

Ўрмонлар Ер сайёраси экологик мувозанатининг асосий устунларидан биридир. Бугун дунё кўруқлик ҳудудларини қарийб 31 фоизи ўрмонлар билан қопланган бўлиб, айнан шу ҳудудларда сайёрадаги биохилма-хилликнинг 80 фоиздан ортиғи жамланган.

Ўрмонлар атмосферадаги углеродни ютиш орқали иқлим ўзгаришини секинлаштирувчи энг муҳим табиий механизм вазифасини бажаради. Таҳлилларга кўра, ўрмонлар Ер атмосферасига нисбатан кўпроқ микдорда углерод сақлайди.

Бугунги кунда дунёда 1,6 миллиарддан ортиқ инсоннинг ҳаёти, даромади ва кундалик турмуши бевосита ўрмон билан боғлиқ. Шунингдек, қарийб 2 миллиард киши, яъни Ер шарининг аҳолисининг тўртдан бири қисми ҳали ҳам овқат тайёрлаш ва иситиш учун ёғоч ёқилгисидан фойдаланади.

Ўрмонлар ҳавони тозалаш, сув манбаларини муҳофаза қилиш, тупроқ эрозиясининг олдини олиш ва иқлим мувозанатини сақлашда муҳим аҳамиятга эга. Шунингдек, улар миллионлаб тирик организм учун табиий яшаш муҳитини таъминлайди.

Инсон саломатлиги ҳам бевосита табиий экотизимлар ҳолатига боғлиқ. Хусусан, янги юқумли касалликларнинг 75 фоизи табиий ландшафтлар, айниқса, ўрмонлар йўқ қилиниши натижасида юзага келаётгани жиддий хавотир уйғотмоқда.

Бугун глобал миқёсда ўрмонлар жиддий хавфларга дуч келмоқда. Хар йили дунё бўйлаб 10 миллион гектар ўрмон майдони йўқолмоқда. Бу қарийб Корея Республикаси ҳудудига тенг дегани.

Ўрмонларга бугунги кунда қатор жиддий экологик ва антропоген омиллар таҳдид солмоқда. Хусусан, ноқонуний дарахт кесил, ўрмон ёнғинлари, ҳаво ва тупроқ ифлосланиши, зараркунандалар тарқалиши, иқлим ўзгариши, кўроқчилик ҳамда кучли бўронлар ўрмон экотизимларига салбий таъсир кўрсатмоқда. Натижада биохилма-хиллик қисқариб, табиий экотизимлар мувозанати издан чиқмоқда. Глобал ҳарорат ортиши ва экстремал об-ҳаво ҳождисалари кўпайиши табиий экотизимларга босимни янада кучайтирмоқда.

Халқаро экспертлар ҳисоб-китобларига кўра, бугунги кунда дунёда деградацияга учраган 2 миллиард гектардан ортиқ ер майдонини қайта тиклаш имконияти мавжуд. Ўрмонларни қайта тиклаш нафақат иқлим ўзгаришига қарши курашишда муҳим аҳамият касб этади, балки янги иш ўринлари яратиш, тупроқ эрозиясининг олдини олиш, сув ҳавзаларини муҳофазалаш ҳамда биохилма-хилликни сақлаб қолишга ҳам хизмат қилади.

Глобал ҳароратнинг ошиши натижасида дунёда кўроқчилик, сув танқислиги, табиий офатлар ва озик-овқат хавфсизлиги билан боғлиқ хавфлар кучаймоқда. Айниқса, Марказий Осиё минтақаси иқлим ўзгариши таъсирига энг сезгир ҳудудлардан бири сифатида баҳоланмоқда.

Ўзбекистон учун ҳам экологик барқарорлик масаласи стратегик аҳамият касб этади. Орол денгизи фожиаси, сув ресурслари

тақчиллиги, ҳаво ифлосланиши ва чўлланиш жараёнлари мамлакатнинг экологик хавфсизлигига жиддий таъсир кўрсатмоқда.

Таҳлилларга кўра, мамлакатимизда ҳаво ҳарорати ортиши, сув ресурслари ҳажми қисқариши ҳамда экологик юкларга кучайиши қишлоқ хўжалиги, аҳоли саломатлиги ва иқтисодий самарадорликка бевосита таъсир этмоқда.

Сўнгги йилларда Ўзбекистонда иқлим ўзгаришига мослашиш, табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш ва экологик хавфсизликни таъминлаш давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бирига айланган.

Экологик муаммоларни ҳал этишда комплекс ёндашув асосида қайта тикланувчи энергия манбаларини ривожлантириш, “яшил” энергетика лойиҳаларини кенгайтириш,

кўкаламзорлаштиришни кучайтириш, чиқиндиларни бошқариш тизимини модернизациялаш, сув ресурслардан самарали фойдаланиш ҳамда аҳолининг экологик маданиятини ошириш бўйича тизимли чора-тадбирлар кўриломоқда.

Хусусан, “яшил” энергия улуши 30 фоиздан ошди, бунда қуёш ва шамол электр станцияларини қуриш ва қувватларини кенгайтириш бўйича йirik инвестиция лойиҳалари нафақат энергетик хавфсизликни мустаҳкамлаш, балки экологик барқарорликни таъминлашга ҳам хизмат қилмоқда.

Энергетика вазирлиги маълумотларига кўра, 2026 йил май ҳолатига юртимиздаги қуёш ва шамол электр станциялари томонидан йил бошидан буён жами 4 миллиард кВт. соат электр энергияси ишлаб чиқарилди. Шундан 2 миллиард 315 миллион кВт. соат қуёш фотозлектр станциялари, 1 миллиард 685 миллион кВт. соат эса шамол электр станциялари ҳиссасига тўғри келади.

Ўзбекистонда экологик маданиятни юксалтириш, кўкаламзорлаштиришни кучайтириш, чиқиндиларни бошқариш тизимини модернизациялаш, сув ресурслардан самарали фойдаланиш ҳамда аҳолининг экологик маданиятини ошириш бўйича тизимли чора-тадбирлар кўриломоқда.

Бугунга қадар республика бўйлаб 981,7 миллион туп, жами 259 турдаги дарахт ва бутта қўчати экилди.

Оролбўйи ҳудудидега саксовулзорлар барпо этиш ишлари халқаро миқёсда ҳам эътиборга эришмоқда. Расмий маълумотларга кўра, Орол денгизининг қуриган тубида қарийб 2 миллион гектар майдонда ўрмонзорлар яратилган. Бу эса қум ва туз қўчишининг олдини олиш, ҳаво сифати ҳамда аҳоли саломатлигини муҳофаза қилишга замин бўлмоқда.

Кўкаламзорлаштириш ҳаводаги чанг ва зарарли моддалар микдорини камайтириш, шаҳарларда микроклимни яхшилаш, ҳаво ҳароратини пайсантириш, углерод чиқиндиларини ютиш ҳамда чўлланиш жараёнларини секинлаштириш каби муҳим экологик вазифаларни бажаради. Шу маънода, “Яшил макон” умумий лойиҳаси нафақат экологик муҳитни яхшилаш, балки аҳолининг экологик маданиятини ошириш ва келажак авлод учун соғлом яшаш муҳитини шакллантиришга хизмат қилаётган стратегик ташаббус сифатида ҳам муҳим аҳамият касб этмоқда.

Бугунги кунда иқлим ўзгариши, сув ресурслари танқислиги, ҳаво ифлосланиши ва чиқиндилар ҳажми ортиши каби глобал муаммоларнинг кўп қисми инсон фаолияти натижасида юзага келмоқда. Шу боис, экологик муаммолар ечимини ҳам инсоннинг умумсабати ва ҳулқ-атворидан бошланади. Бир қарашда оддий туюладиган сувни тежаб

ишлатиш, электр энергиясини ортиқча сарфламамаслик, бир марталик пластик маҳсулотлардан камроқ фойдаланиш, чиқиндиларни саралаш ёки дарахт экиш каби амалий ҳаракатлар умумий ҳисобда экологик барқарорликка катта ҳисса қўшади.

Халқаро ташкилотлар маълумотларига кўра, хар йили дунё бўйича 400 миллион тоннадан ортиқ пластик чиқинди ҳосил бўлади ва унинг катта қисми қайта ишланмасдан атроф-муҳитга ташланади. Натижада пластик чиқиндилар дарёлар, кўллар ва океанларни ифлослантириб, минглаб ҳайвонот ва ўсимлик турларининг яшаш муҳитига салбий таъсир кўрсатмоқда.

Ўзбекистонда экологик маданиятни юксалтириш давлат сиёсати даражасидаги муҳим вазифалардан бири сифатида белгиланган. Сўнгги йилларда мактаблар, олий таълим муассасалари ва маҳалларда экологик таълимни кучайтириш, аҳоли ўртасида экологик тарғиботи кенгайтириш, кўкаламзорлаштириш акциялари ўтказиш ҳамда чиқиндиларни саралаш маданиятини шакллантиришга қаратилган қатор лойиҳалар амалга оширилмоқда.

Экспертларнинг таъкидлашича, экологик таълимни эрта ёшдан бошлаш алоҳида аҳамиятга эга. Чунки табиатта эҳтиёткор муносабат, ресурсларни тежаш ва экологик масъулият каби қадриятлар болаликдан шаклланиб, келажакда экологик онги юқори бўлган жамиятни барпо этиш имконияти ортади. Шу нуқтани назардан, таълим муассасаларида экологик билимларни кенгайтириш, амалий экологик лойиҳаларни қўлланган ва ёшларнинг табиат муҳофазасига оид ташаббусларини қўллаб-қувватлаш долзарб аҳамият касб этади.

Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш фақат давлат идоралари ёки экологик ташкилотларнинг вазифаси эмас. Табиатни асраш ҳар бир инсоннинг кундалик ҳаёт тарзи, шахсий масъулияти ва фуқаролик бурчини айланishi лозим. Чунки барқарор келажак, соғлом экологик муҳит ва келгуси авлод фаровонлиги айнан бугун қабул қилинаётган қарорлар ва шакллантирилаётган экологик маданиятга боғлиқ. Бу ҳақиқат Жаҳон атроф-муҳитни муҳофаза қилиш кунининг асосий гоиси ва инсоният олдида турган энг муҳим вазифалардан бирини англатади.

Жаҳон атроф-муҳитни муҳофаза қилиш кунини — шунчаки экологик сана эмас. Бу инсон ва табиат ўртасидаги мувозанатни сақлаш, келажак авлод олдидаги масъулиятни англаш ва барқарор тараққиёт сари интилиш рамизидир.

Табиат инсонга тегишли эмас, балки инсон табиатнинг бири қисмидир. Шу боис, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш ва экологик хавфсизликни таъминлаш ҳар бир давлат, ҳар бир жамият ва ҳар бир инсоннинг умумий вазифаси ҳисобланади.

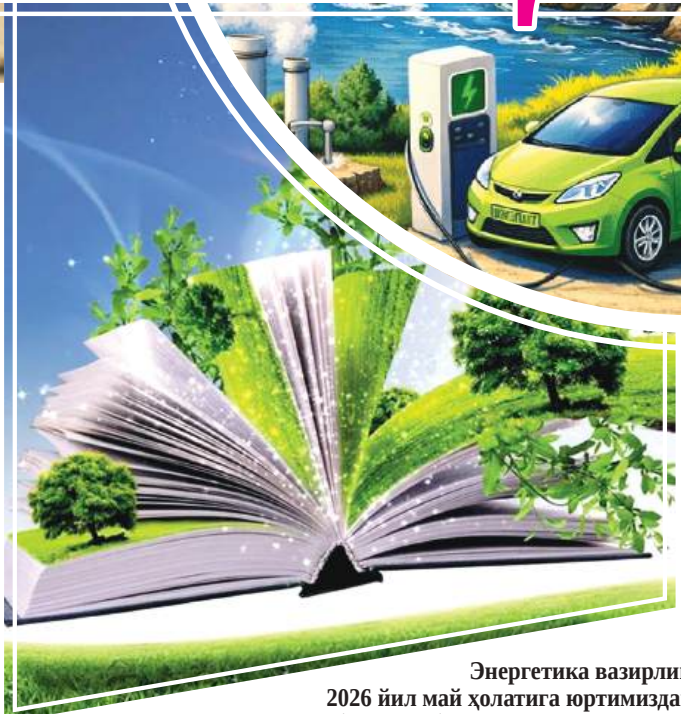
Қадриятга устунлик берадиган муҳим ҳужжат сифатида эътироф этилади. Мазкур ҳужжатлар Орхус конвенцияси доирасида олинган мажбуриятлар ижросини таъминлашнинг ҳуқуқий асосларини белгилаб беради.

Шунингдек, лойиҳачилар фаолиятини ташкил этиш ва уларнинг рейтингини юритиш ҳамда малака сертификатини бериш тартиблари, лойиҳани ишлаб чиқувчи ташкилотларнинг фаолиятини ташкил этиш, уларнинг иш самарадорлигини ва ишлаб чиқилган ҳужжатлар сифатини баҳолаш мақсадида уларнинг рейтингини юритиш, шунингдек, лойиҳани ишлаб чиқувчи ташкилотларда фаолият юритаётган ходимларга қўйилган талаблар, улarga малака сертификатини бериш тартиби белги-ланмоқда.

Экологик баҳолаш тизимида стратегик экологик баҳолаш халқаро амалиётнинг устувор тадбирларидан. Стратегик экологик баҳолаш бўйича экологик маърузани тайёрлаш ва унинг сифатини баҳолаш тартиби, ўз навбатида, давлат дастурлари, концепциялари ва шаҳарсозлик ҳужжатлари каби стратегик ҳужжатларнинг барқарорлигини таъминлашга хизмат қилади.

Давлат экологик экспертизаси органлари томонидан биринчи 2025 йилда 49 минг 620 та экологик экспертиза хулосаси берилган. Шундан 700 га яқин лойиҳа экологик талабларга жавоб бермагани аниқланди. Қарор билан лойиҳачиларга нисбатан малака сертификатини жорий этиш ва лойиҳа ташкилотларнинг рейтингини шакллантиришнинг ҳуқуқий асослари белгилаётгани, ўз навбатида, улар томонидан экологик талабларга жавоб бермайдиган лойиҳа ҳужжатлари тайёрлашнинг олдини олишда жуда муҳим.

Янги қарор билан экологик баҳолаш тизимига замонавий халқаро механизмларни жорий этиш атроф-муҳит муҳофазасини таъминлаш, экологик хавфларни камайтиришга хизмат қилади. Бу жараён нафақат табиатни асраш, балки келажак авлод учун соғлом ва хавфсиз муҳит яратишда ҳам муҳим омил бўлади.

Энергетика вазирлиги маълумотларига кўра, 2026 йил май ҳолатига юртимиздаги қуёш ва шамол электр станциялари томонидан йил бошидан буён жами 4 миллиард кВт. соат электр энергияси ишлаб чиқарилди. Шундан 2 миллиард 315 миллион кВт. соат қуёш фотозлектр станциялари, 1 миллиард 685 миллион кВт. соат эса шамол электр станциялари ҳиссасига тўғри келади.

УШБУ МАҚОЛАНИ ҚОРАҚАЛПОҚ ТИЛИДА ҲАМ ЎҚИШ УЧУН QR-КОДНИ СКАНЕР ҚИЛИНГ!

тақчиллиги, ҳаво ифлосланиши ва чўлланиш жараёнлари мамлакатнинг экологик хавфсизлигига жиддий таъсир кўрсатмоқда.

Таҳлилларга кўра, мамлакатимизда ҳаво ҳарорати ортиши, сув ресурслари ҳажми қисқариши ҳамда экологик юкларга кучайиши қишлоқ хўжалиги, аҳоли саломатлиги ва иқтисодий самарадорликка бевосита таъсир этмоқда.

Сўнгги йилларда Ўзбекистонда иқлим ўзгаришига мослашиш, табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш ва экологик хавфсизликни таъминлаш давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бирига айланган.

Экологик муаммоларни ҳал этишда комплекс ёндашув асосида қайта тикланувчи энергия манбаларини ривожлантириш, “яшил” энергетика лойиҳаларини кенгайтириш,

кўкаламзорлаштиришни кучайтириш, чиқиндиларни бошқариш тизимини модернизациялаш, сув ресурслардан самарали фойдаланиш ҳамда аҳолининг экологик маданиятини ошириш бўйича тизимли чора-тадбирлар кўриломоқда.

Хусусан, “яшил” энергия улуши 30 фоиздан ошди, бунда қуёш ва шамол электр станцияларини қуриш ва қувватларини кенгайтириш бўйича йirik инвестиция лойиҳалари нафақат энергетик хавфсизликни мустаҳкамлаш, балки экологик барқарорликни таъминлашга ҳам хизмат қилмоқда.

Энергетика вазирлиги маълумотларига кўра, 2026 йил май ҳолатига юртимиздаги қуёш ва шамол электр станциялари томонидан йил бошидан буён жами 4 миллиард кВт. соат электр энергияси ишлаб чиқарилди. Шундан 2 миллиард 315 миллион кВт. соат қуёш фотозлектр станциялари, 1 миллиард 685 миллион кВт. соат эса шамол электр станциялари ҳиссасига тўғри келади. Бу кўрсаткич 2025 йилнинг мос давридаги нисбатан 898 миллион кВт. соат ёки қарийб 29 фоз кўп демакдир.

Мазкур ҳажмдаги “яшил” энергия ишлаб чиқарилиши натижасида 1 миллиард 66 миллион куб метр табиий газ иқтисод қилинди ҳамда атмосферага 2,3 миллион тонна зарарли моддалар чиқарилишининг олди олинди. Бу эса углерод изини қисқартириш ва иқлим ўзгаришига қарши курашиш бўйича қабул қилинган халқаро мажбуриятларни бажаришда муҳим омил бўляпти.

“Яшил макон” умумий лойиҳаси экологик барқарорликни таъминлаш ва иқлим ўзгариши оқибатларини юмшатишга қаратилган энг йirik экологик ташаббуслардан бири сифатида муҳим аҳамият касб этмоқда.

ЭКОЛОГИК БАҲОЛАШ ТИЗИМИ

У қай тартибда ва нимага асосан ўтказилади?

Ғайрат МУҲАММЕДОВ, Давлат экологик экспертизаси маркази бош директори

Иттифоқи, АҚШ, Япония ва бошқа қатор давлатларда кенг жорий этилган бўлиб, ҳар қандай лойиҳа амалга оширилишидан олдин унинг экологик оқибатлари чуқур таҳлил қилинади. Бу эса табиатга зарар етказиши мумкин бўлган қарорларнинг олдини олиш имконини беради.

Стратегик экологик баҳолаш тизими ҳам муҳим халқаро механизмдир. У нафақат алоҳида лойиҳаларни, балки давлат дастурлари, ҳудудий режалар ва иқтисодий стратегиялар ҳамда шаҳарсозлик лойиҳаларининг экологик таъсирини баҳолаш имконини беради. Бу орқали узоқ мuddатли ривожланишда экологик барқарорлик таъминланади.

Экологик баҳолаш тизимига рақамли технологияларни жорий этиш ҳам замон талаби. Халқаро амалиётда геохаборот тизимлари, сунъий интеллект ва онлайн мониторинг платформаларидан кенг фойдаланилмоқда. Бу технологиялар экологик маълумотларни тезкор йиғиш, таҳлил ва қарор қабул қилиш жараёнини самарали ташкил этишда қўл келади.

Халқаро амалиётга кўра, экологик баҳолаш институтида аҳоли фикри экологик низоларнинг олдини олиш ва қарорларнинг оқиллигини таъминлашга хизмат қилади. Шу боис, жамоатчилик экологик экспертизаси, жамоатчилик эшитувлари институтиларини ривожлантириш муҳим вазифалардан.

Бугунги глобаллашув жараёнида мамлакатимизда экологик экспертиза ўтказишнинг ҳуқуқий асослари халқаро талабларга тўлиқ жавоб бермаслиги сабаб 2025 йилда амалдаги “Экологик экспертиза тўғрисида”ги қонун янги таҳрирда қабул қилинди. Мазкур қонун ижросини таъминлаш мақсадида Вазирлар

Маҳкамасининг 2026 йил 11 майдаги “Атроф-муҳитга таъсирини баҳолашнинг янги механизмларини жорий қилиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори қабул қилинди.

Қарор лойиҳаси билан янги таҳрирда қабул қилинган қонун ижросини таъминлашга йўналтирилган қатор тартиблар, хусусан, давлат экологик экспертизасини ўтказиш ҳамда атроф-муҳитга таъсирини баҳолаш тартиблари тасдиқланди.

Ушбу жараёнда амалда 4 тоифага бўлинган экологик экспертиза объектилари биттага қисқартирилмоқда. Бу, ўз навбатида, атроф-муҳитга таъсирини каминглаб кичик бизнес вакилларининг экологик экспертизаси жараёнига тортимаслик имкониятини беради. Объектларнинг тармоқлар кесимида берилиши эса ҳуқуқни қўллаш амалиётидаги чалқашликларнинг олдини олишга хизмат қилади.

Давлат экологик экспертизасини ягона интерактив давлат хизматлари портали орқали амалга ошириш тартибининг белгиланиши давлат экологик экспертиза хисобининг шаффофлигини таъминлайди. Шунингдек, экологик экспертиза субъектларининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари, экологик хулосалар бўйича муаммолар масалаларни коллегиял ҳал этиш институтилари, атроф-муҳитга таъсирини баҳолаш материаллари ва экологик нормативларини ишлаб чиқишда халқаро ҳужжатлар, хусусан, Париж келишуви, Базель, Биохилма-хиллик конвенциялари доирасида олинган мажбуриятлар ижросига йўналтирилган ҳуқуқий асослар жорий этилмоқда.

Жамоатчилик эшитувларини ўтказиш ҳамда жамоат экологик экспертизасини амалга ошириш тартиблари ишлаб чиқилгани экологик қарорлар қабул қилишда демократик

қадриятга устунлик берадиган муҳим ҳужжат сифатида эътироф этилади. Мазкур ҳужжатлар Орхус конвенцияси доирасида олинган мажбуриятлар ижросини таъминлашнинг ҳуқуқий асосларини белгилаб беради.

Шунингдек, лойиҳачилар фаолиятини ташкил этиш ва уларнинг рейтингини юритиш ҳамда малака сертификатини бериш тартиблари, лойиҳани ишлаб чиқувчи ташкилотларнинг фаолиятини ташкил этиш, уларнинг иш самарадорлигини ва ишлаб чиқилган ҳужжатлар сифатини баҳолаш мақсадида уларнинг рейтингини юритиш, шунингдек, лойиҳани ишлаб чиқувчи ташкилотларда фаолият юритаётган ходимларга қўйилган талаблар, улarga малака сертификатини бериш тартиби белги-ланмоқда.

Экологик баҳолаш тизимида стратегик экологик баҳолаш халқаро амалиётнинг устувор тадбирларидан. Стратегик экологик баҳолаш бўйича экологик маърузани тайёрлаш ва унинг сифатини баҳолаш тартиби, ўз навбатида, давлат дастурлари, концепциялари ва шаҳарсозлик ҳужжатлари каби стратегик ҳужжатларнинг барқарорлигини таъминлашга хизмат қилади.

Давлат экологик экспертизаси органлари томонидан биринчи 2025 йилда 49 минг 620 та экологик экспертиза хулосаси берилган. Шундан 700 га яқин лойиҳа экологик талабларга жавоб бермагани аниқланди. Қарор билан лойиҳачиларга нисбатан малака сертификатини жорий этиш ва лойиҳа ташкилотларнинг рейтингини шакллантиришнинг ҳуқуқий асослари белгилаётгани, ўз навбатида, улар томонидан экологик талабларга жавоб бермайдиган лойиҳа ҳужжатлари тайёрлашнинг олдини олишда жуда муҳим.

Янги қарор билан экологик баҳолаш тизимига замонавий халқаро механизмларни жорий этиш атроф-муҳит муҳофазасини таъминлаш, экологик хавфларни камайтиришга хизмат қилади. Бу жараён нафақат табиатни асраш, балки келажак авлод учун соғлом ва хавфсиз муҳит яратишда ҳам муҳим омил бўлади.

Осмон. Шу биргина сўз ортида не-не сир-синоатлар, унинг ўзи сингари сарҳадсиз саволлар, кечалари кўкка термилб юлдуз санаб ётган бола нигоҳидаги чексиз ҳайрат, бепоен кенгликлар қадар қанотлаб учган ажойиб орзулар мужассам. Бу мовий гумбазнинг тиллакор нақшлари — ситоралар туннинг қулоғига тақилган зирак — ойбаддоққа қараб ақли башар неча замонлар оша қизиқиш ва орзиқиш билан уни ўрганиш, тадқиқ қилишга интилиб келган. Айни даврга келиб эса мазкур соҳанинг тараққиёт суръатига монанд равишда ундан турли соҳа ва тармоқлар ривожини йўлида фойдаланиш имконияти ҳам тобора кенгайиб бораётган.

КЎККА БОҚИБ УЛҒАЙГАН

Қишлоқ хўжалигида бошқарув тизимини такомиллаштириш асосий йўналиш сифатида белгиланган. Унга мувофиқ, ер ресурслари ҳолатини суний йўлдош орқали мониторинг қилиш, ҳосилдорликни таҳлил этиш, экологик хавфларни эрта аниқлаш ҳамда қишлоқ хўжалиги жараёнларини рақамлаштириш бўйича янги ёндашувлар жорий этилмоқда. Бу эса соҳада самарадорликни ошириш ва ресурслардан оқилона фойдаланишга хизмат қилади.

Мониторинг афзалликлари

Космик технологиялар атроф-муҳит муҳофазаси, қишлоқ хўжалиги ва табиий ресурслардан самарали фойдаланишда жуда муҳим. “Ўзбеккосмос” агентлиги томонидан жорий этилаётган замонавий космик мониторинг

агентлик томонидан ишлаб чиқилган 3-5-7 кунлик космик йўналишга бағишланган дастурларда қатнашиш имкониятига эга бўлди. Шунингдек, Туркий давлатлар ташкилотига аъзо мамлакатлар доирасида мактаб ўқувчилари Туркиянинг Измир шаҳрига космос ва авиацияга ихтисослашган марказларга юборилди. “3th Space Camp” дастурида шу йилга қадар 30 дан зиёд иқтидорли ўзбек ўғил-қизини иштирок этди. Талабалар ва ёш мутахассислар ўртасида миллий “CanSat” минни суний йўлдош мусобақаси ўтказилди, ёшлар 3 ой давомида онлайн ўқитилди. 400 дан ортиқ иштирокчилардан финал босқичида 9 та жамоа, 120 га яқин иштирокчи қатнашди ҳамда голиблар халқаро “ICESCO CanSat International” танловида иштирок этиш учун юборилди. Эштиборлиси, улар 54 давлат қатнашчилари орасида етакчи 5 талikka киришга муваффақ бўлди.

ХАЛҚНИНГ РУҲИ ҲАМ БАЛАНД

тизимлари орқали экология, геология, қишлоқ хўжалиги, ер муносабатлари, сув хўжалиги ва ўрмон хўжалиги каби соҳаларда самарали лойиҳалар амалга оширилмоқда. Хусусан, қишлоқ хўжалиги ерларидан ҳосил йиғиб олинган кейинги қолдиқларни ёқиб ҳолатларини аниқлаш бўйича суний йўлдош маълумотларига асосланган мониторинг тизими ишлаб чиқилган. Ушбу тизим ёнгилини улусқиз кузатиш, тезкор аниқлаш ва тегишли ташкилотларга маълумот узатиш имконини бермоқда. Сўз исботи билан деганларидек, шу ўринда биргина мисол келтирмоқчимиз. 2024 йилда республика миқёсида бугдэй ўрнимдан кейин 2200 та дала ёнгини қайд этилган бўлса, 2025 йилда уларнинг атғи 130 тасида шундай ҳолат қайта кузатилган. Яъни мазкур лойиҳа орқали такрорий ёқиб ҳолатлари 94 фоиз камайди.

мониторинг қилиш имконини беради. Космик тасвирлар ёрдамида яшил ҳудудлар рақамлаштирилиб, дараклар келиши ёки яшил майдонлар қисқариши ҳолатлари тезкор аниқланади. Бу эса ноқонуний дарахт кесилишига қарши курашиш, экологик барқарорликни таъминлаш ва яшил ҳудудларни сақлаб қолишда самара беради. Сув ресурсларини барқарор бошқариш йўналишида ҳам илгор ечимлар жорий қилинмоқда. Космик мониторинг асосида ҳар бир қишлоқ хўжалиги майдонининг ҳақиқий сув истеъмолини аниқлаш, “виртуал сув ўлчагич” тизимини шакллантириш ва суғориш меъёруларини оптималлаштириш имконияти яратилмоқда. Шу орқали сув тежамкорлигини ошириш, қишлоқ хўжалиги самарадорлигини кучайтириш ва ҳосилдорликни прогноз қилишга эришилмоқда. Бундай инновацион ёндашувлар юртимизда рақамли технологиялар ва космик соҳани ривожлантириш, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ҳамда табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш борасида дадил олға силжишдан дарак.

Халқаро ҳамкорлик

2025 йил Ўзбекистон космик соҳаси учун тарихий йил сифатида қайд этилди. Айнан шу йилда “Ўзбеккосмос” агентлиги ташаббус билан мамлакатимиз “Халқаро астронавтика конгресси — IAC 2023” мезбонлигини қўлга киритди. Бу мамлакатимизнинг халқаро имижини нуқтаи назаридан ҳам йилнинг энг муҳим воқеаларидан. 2028 йилда ушбу нуфузли конгресс Самарқанд шаҳрида ўтказилиши режалаштирилган. Тарихий мерос ва замонавий инфратузилма уйғунлашган мазкур шаҳар глобал космик ҳамжамият учун муҳим учрашув нуқтасига айланади. Шунингдек, Хитой миллий аэрокосмик администрацияси (CNSA), Корея аэрокосмик администрацияси (KASA) ва “Star. Vision” (Хитой) компанияси билан аниқлашув меморандумлари имзоланди. Космик таълим йўналишида Хитой Фанлар академияси хузуридаги Аэрокосмик ахборот тадқиқот институти, Кюсю технология институти (Япония), Турин политехника университети (Италия), Токио университети (Япония) билан ҳамкорлик ўрнатилган.

Космик фаолиятга қизиқишни ошириш мақсадида халқаро космик ҳафталик доирасида “Nasa Space Apps Challenge” ҳафтали, “Unisat 3.0” лойиҳаси ҳамда “Space Fest” тадбирлари ташкил этилиб, 2000 дан зиёд ёш ушбу тадбирларда иштирок этди. Талабалар ва ёш олимлар ўртасида инновацион гояларини ривожлантириш мақсадида ўтган йилги “Ёш муҳандис” танлови Тошкент шаҳри ҳамда Қорақалпоғистон Республикасида ўтказилиб, 500 иштирокчи ва 80 та жамоа қатнашди. 9 жамоа эса совринли ўринларни эгаллади. 2026 йилда танлов республикамизнинг 5 та вилоятида ўтказилди. Худудларда иқтидорли ёшларнинг лойиҳаларини тақдим қилиши учун майдон яратилиб, унда 1600 дан зиёд лойиҳа тақдим этилди. Тошкент шаҳрида ўтган танловнинг финал босқичида 250 иштирокчи ўз ишланмалари билан қатнашиб, улар орасидан энг илгор жамоа Туркияда жойлашган космик лагерьга йўланма ютиб олди.

Ўзимизнинг биринчи фазогир ва илк суний йўлдош

Давлатимиз раҳбари хузурида ўтган тақдимот доирасида биринчи ўзбек фазогирини тайёрлаш масаласи илгари сурилди. Дастлабки тақдирларга кўра, 10-14 кунлик парвозга тайёргарлик кўриш режалаштирилмоқда. Бу борада халқаро ҳамкорлик истиқболлари, жумладан, етакчи космик агентликлари билан ҳамкорлик форматлари кўриб чиқилляпти. Космонавтни фазога учуриш аниқ илмий дастурини амалга ошириш билан узвий боғлиқ, Ўзбекистон космонавти фазода бўлиш доирасида ўтказилиши мумкин бўлган тадқиқотлар йўналиши сифатида табиёт ва биология (масофавий ташхис қўйиш, маҳаллий доривор экстрактлар самарадорлигини

Космик таълим йўналиши

Ёшларни космик соҳа ва инновацион технологияларга жалб этишига аҳамияти ҳақида ортиқча гапириб ўтиришга зарурат йўқ. Хусусан, аниқ мақсад йўлида “Ўзбеккосмос” агентлиги томонидан қатор лойиҳалар амалга ошириллягани бежиз эмас. Мисол тариқасида робототехника, астрономия ва кичик суний йўлдошларга ихтисослаштирилган “Cosmic Camp” ёғи космик оромгоҳи ташкил этилиб, унда 300 нафар ёшнинг қамраб олиганини қайд этиш мумкин. Улар

Инсоният тарихига синчиқлаб назар солинса, ҳар қандай юксалиш пиллавосининг муқаддимасида инсониятнинг осмон қадар чегарасиз, сарҳадсиз ва поёнсиз тасаввур олами турши, барча ихтиро оламшумул ютуқлар унинг ҳўхласи эканини англаш қийин эмас. Кеча эртақдек туулган ҳўхсалар бугун қўнқалб ҳаётимизнинг бир бўлагига айлиб улгургани ҳам одамзодга инъом этилган ана шу қўлтуғ неъматнинг энг буюк мўъжизаларидан. Алахўсус, бир пайтга мунажжамлар нигоҳи қадалган олис самолар энди илм-фан, тафаккур ва технология тарқққққ самарасида инсоният қадами етган. Улар орасидан Ўзбекистон деган қадим юртнинг фўқароси, навқирон авлоди ҳам ўрин оладиган кўнлар яқин.

Кўкка боқиб улғайган халқнинг руҳи ҳаммиша баланд бўлади. Чўнки осмон кенглик демек. Унда оод қўшлар каби кенг қанот ёзиб парвоз этиш, юксаклардан туриб лозичи каби ўткир нигоҳ билан бутун манзарани аниқ илғаш мумкин. Шундай қилиб, бундай дўнрқашар инсонни тор фўқралардан қўтқаради. Унда олижаноблик, кенглик туйғусини пайдо қилади. Яъни юлдузлар сари йўл олган тафаккур майда манфаатлар гирдобига қўлиб кетмайди.

Аслиддин АБДУРАЗЗОҚОВ, “Янги Ўзбекистон” муҳбири

Ибрат

Республика миқёсида ўтказиб келинаётган “Энг фаол ижтимоий ҳодим” танлови соҳада фидокорона меҳнат қилаётган мутахассисларни муносиб эътироф этиш, илгор тажрибаларни оммалаштириш ҳамда жамият эътиборини инсон кадрини таъминлаш масалаларига қаратишда алоҳида аҳамияти касб этмоқда. Танлов голиблари нафақат ўз касбининг етуқ вакиллари, балки меҳр, масъулият ва садоқат тимсоли сифатида ҳам эътироф этилади.

МЕҲР ВА МУРУВВАТ ЭЛЧИЛАРИ

Фаол бўлиш учун қандай ишлаш лозим?

— 2024 йилдан ижтимоий ҳодим лавозимида ишлаб келяпман. Бу вазифа менга, аввало, шарафли, машаққатли, шу билан бирга савобли йўлда эканимни аниқлади. Фаолиятим давомида оғир ижтимоий вазиятга тушиб қолган фўқаролар билан ишлайман. Уларнинг муаммолари, қизиқишлари ва интилишларидан келиб чиқиб, жамиятга ўз ўрнини топишига кўмаклашаман, — дейди 1-ўрин соҳибни жиззахлик Нафиса Пўлатова. — Маҳалламиздаги Саидабону заиф эшитқувчилар махсус мактаб-интернатининг 1-синфига борар эди. Отаси 3 йил олдин вафот этган, онаси тивувчилик билан шугулланади, онаида ундан ташқари яна 3 фарзанд бор. Саидабону билан онасининг ёрдамида суҳбатлашганимда у ҳам соғлом болалар каби ҳар кўни оила даврасида бўлишни хоҳлашини айтиди. Интернетда ётиб қолиш, дам олиш кўнларидегагина уйга боришдан безиб қолган экан. Шундан сўнг онасига мактабларда инклюзив таълим йўлга қўйилгани ҳақида гапириб, Саидабонунини яшаш ҳудудида яқин, ака-опалари таълим олаётган мактабда инклюзив таълимга жалб қилдим. Унга эшитиш соғломаси берилди. Энди у мактабга ўзи хоҳлаб борапти, эшитиш қўбияти ҳам тикланмоқда. “Маҳалла еттичилиги” билан бирга бу оиланинг турмуш даражасини яхшилашга ҳам эришдик. Онасига субсидия асосида тивув машинаси берилди. Катта фарзандлари ҳам фан ва спорт тўғрақларида жалб қилинди. Саидабонунини эса қизиқишига кўра, рақс тўғрағига йўналтирдик.

УШБУ МАҚОЛАНИ ҚОРАҚАЛПОҚ ТИЛИДА ҲАМ ЎҚИШ УЧУН QR-КОДИ СКАНЕР ҚИЛИНГ!

Аёллар ҳуқуқлари ҳимоячиси

— Бир оилага борганимда она ва қизи жуда тушқун аҳволда эди, — дейди самарқандлик ижтимоий ҳодим, “Аёллар ҳуқуқлари ҳимоячиси” йўналиши голиби Лобархон Шаптақова. — Қизга нисбатан ўғай отаси зўравонлик қилган. Биринчи навбатда, зўравонни бу оилага яқинлаштирилмасликка киришдик. Бу ишга “маҳалла еттичилиги”дан профилактика инспектори, хотин-қизлар фаоли, қолаверса, кўчабошилар, нуруонликлари жалб этдим. Қўшниларни ҳам чақирдик. Қизга ҳимоя ордери берилди. Зўравонга эса

қилмиши оқибасти қандай бўлиши тушунирилди. Мана, ҳозиргача ўғай ота уларни безовта қилгани йўқ. Қиз енгил даражали ақли заифлик бўйича рўйхатда туради. Махсус мактабда ўқийди. Унга психолог бириктирдик. Мутахассис учун билан уч ой астойдил ишлади, қизнинг ҳаётга қизиқишини ошириб берди. Ҳозир унинг кўзлари қулиб туради. Спортта, рўз тилини ўрганишга қизиқишини айтиб, ёшлар етакчисига йўналтирдик. Ёғи таътилда “Ёшлар дафтари”дан субсидия ажратиб, уни спортга, қўшимча дарсларга жалб этдим. Хуллас, келажакда қизимиз бирорта касбининг эгаси бўлиши учун ҳаракат қилляпти. Чўнки бу оилада ўғил фарзанд йўқ. Катта қиз оилада шароит етишмаслиги боис бувини билан яшайди. Уни ҳам чақиртириб, қизиқтирилганини сўрадим. Коллежни тамомлаб, ишга киришқилигини айтиди. Компьютерни ўрганишни истагани учун инклюзив таълимга олиб киридик. Компьютер технологиялари бўйича мутахассис тайёрлайдиган курсда ўқияпти. Сертификат олганидан кейин ишга жойламоқчимиз. Бу ҳам оилага қўшимча даромад бўлади.

Бола назоратсиз қолмасин

Маҳалласида 1170 оила мавжуд бўлган навоийлик ижтимоий ҳодим Ойша Қаримова “Энг яхши болалар ҳимоячиси” деб топилди. У ижтимоий реестрда турадиган 105 оила билан ишлайди. Турли мавзудаги мурожаатлар, ҳонадонларни ўрганиш учун индивидуал ишлашдан ташқари ижтимоий реестрдагилар, васийлик ва ҳомийликка олинган болалар билан ҳам шугулланиши

керак. Бундан ташқари, ҳафтада 3 марта ногиронлиги бўлган фўқароларнинг фарзандларига инглиз тилидан дарс бериб келяпти. Ундан фаолиятидаги энг таъсирли воқеалар ҳақида сўраганимизда 17 йил давомида қадриланган қизининг ҳуқуқини тиклаш йўлидаги ҳаракатини алоҳида эсга олди. Қиз 17 ёшига қадар таълимдан тўлиқ четда қолган, шахсини тасдиқловчи бирон-бир ҳужжати йўқ. Энг ачинарлиси, ота-онаси ҳам уни фарзанд сифатида қабул қилмаган. Шунинг учун қиз бувинининг қўлида васийлик ёки ҳомийлик белгиланган ҳолда яшаб келган. Яна бир ҳолатда ота-она 6 ёшли қизини ва 8 ойлик чақалоқини оғир шароитда, яшаш имконияти мавжуд бўлмаган жойга ташлаб кетган. Болада руҳий эмоционал ҳолат кучли экани аниқланган. У билан 7 ой давомида ишлаб, васийлик белгиланган. Психологик хизмат кўрсатишга, мактабга тайёрлов гуруҳига жалб қилинган.

— Мана шундай воқеалар сабаб асосий эътиборни болалар билан ишлашга қаратганман, — дейди фидойи ҳодим. — Чўнки қаровсиз, назоратсиз қолдириб кетилган бола аламзада бўлиб ўсади. Имкон қадар назоратсиз, руҳи қўнқан болаларнинг ижтимоийлашуви ва шахс сифатида эътироф этилиши сабаби бўлаётганидан хурсандиман. Маҳаллаларда ижтимоий ҳодим учун штат берилиб ажратилиб, уларга қанчадан қанча маблағ йўналтирилляганининг ўзи инсон кадрини улугулаш, аслади. Қаҳрамонларимизнинг ҳар бири эътирофга, эътиборга муносиб. Биз уларнинг ҳаммаси ҳақида бир мақолада ҳикоя қила олмадик. Бирок биргина фаол, фидойи ҳодимнинг ютуғи ҳам бошқаларни ҳаракатга келтириши, баргача илҳом манбаи бўлиши мумкин.

Муножат МЎМИНОВА, “Янги Ўзбекистон” муҳбири

ҚИШЛОҚДАГИ ОБОДЛИКДАН КЎНГИЛ ЧАРОҒОН

Холмурод САЛИМОВ, журналист

Тошкентдан Навоий вилоятининг Хатирчи тумани сари борар эканмиз, автоулов ойнасидан улкан бунёдкорлик, ободончилик ишларию гўзал манзараларга кўзим тушиб, қалбим фахр-ифтихорга тўлади, ўзимни енгил хис қиламан. Шундай кайфият билан қишлоғимиз Исломободга — ўзим туғилиб ўсган хонадонга кириб борганимизда шом тушиб қолганди. Уйдагилар билан салом-алиқдан сўнг дастурхон ёзилиб, кечки овқат тортиди. Эртаси куни сахарда ширчоғ ва донғи кетган Хатирчи патири билан нонушта қилдик.

Анча йилдан буён қишлоғимга бунча муддатга бормаган эдим. Одатга кўра, аввал таъзияли хонадонларга кирдик, қариндошларни йўқлаб, тўй-маъракаларда иштирок этдик. Бу жараёнлар қадрдон қишлоқдошлар билан дилдан мулоқот қилиш, уларнинг кайфияти ва руҳиятини яқиндан билиш имкониятидир.

...Қишлоғимизнинг энг ёши улуг одами Зиёд бобони эсимни танганимдан буён биламан. Ёши 90 дан ошган бўлса-да, бардам ва бақувват. Отахонни суҳбатга тортаман. — Очиғи, шунча йил яшаб, бундай дориланом кунларни кўрмаган эдик, — дейди Зиёд бобо Холмўминов. — Замон шу қадар тез ривожланиб, аҳолига катта қўлайликлар яратадиган бундай ўзгаришлар бўлишини тасаввур ҳам қилмаганмиз. Баладларовоз гап эмас, чиндан ҳам Исломободимиз обод бўлди. Яратилган имкониятларни, улардан баҳраманд бўлаётган фарзандларим, нева-р-чевараларимнинг бахту камолини кўриб қувонаман. Бу менга янада тетиклик бағишлади, ёшарандек бўламан. Албатта, бу неъматлар, юртимизда ҳукм сўраётган тинчлик ва фаровонлик ўз-ўзидан бўлаётгани йўқ. Ҳозирги таҳликали замонда олийштанлини таъминлаш, қарийб 40 миллионга яқинлашадиган юртдошимизни рози қилиш осон эмас. Шу маънода, ислохотлар ўз самарасини бераётганидан, ўзгариш ва янгиланишлар чекка ҳудудларда, жумладан, қишлоғимизда ҳам бўй кўрсатаётганидан суюнаман.

Анча вақт давом этган мулоқотда Зиёд бобо қишлоғимизнинг пайдо бўлиш тарихидан тортиб, бугунги кунгача бўлган ривожланиш босқичлари ҳақида сўзлаб берди. У авваллари бу ерда ҳамма бир-бирини яхши танганини, йилга бир марта сумалак тайёрланганини, Наврўзи каби турли байрам тадбирларида бутун қишлоқ аҳли жам бўлиб иштирок этганини эста олди. Ўзим дунёга келиб вояга етган манзил-мақомнинг ўтмишига доир бу каби тарихий жараёнлардан янада кўпроқ хабардор бўлиш мен учун жуда қизиқ.

Исломободнинг бундан ўн йил олдинги ҳолатио ўша даврда бу ердаги одамларнинг яшаш тарзи қандай бўлганини яхши биламан. У пайтлардаги ҳолати билан ҳозирги кўриниши ўртасидаги фарқ ер билан осмонча. Одамларнинг турмуши ва дунёқароши ҳам аввалгидан тубдан фарқ қилади. 2015 йилларда қишлоқда қарийб 500 оила истиқомат қилган бўлса, бугунга келиб 600 дан ошган.

Илгари қишлоқда болалар таълим-тарбияси, ёш оилаларни уй-жой билан таъминлаш, ички йўллар таъмири, аҳоли бандлиги, ичимлик сув, табиий газ ҳамда электр энергияси таъминоти бўйича ечими катта маблаг ва машаққатли меҳнат талаб қиладиган қатор жиддий муаммолар юзага келган эди.

Мамлакатимиздаги кенг қўламли ислохотлар йиллар давомида йиғилиб қолган камчиликларни бирин-кетин бартараф этиш имконини берди.

— Яқин йилларгача Исломободда бирорта ҳам болалар боғчаси йўқ эди, ҳозир эса еттигаси ишлаб турибди, — дейди қишлоқдошимиз Иқобат Норматова. — Ўз фарзандларимдан қис-лайман: боғчага борган, кичик бўлса-да, жамоани кўрган кичкинтойлар барбир бошқача бўларкан — уларнинг ақлий

ривожланиши ҳар томонлама яхши кечди. Қолаверса, бу биз каби уй бекаларининг ишлаши учун ҳам шароит яратди. Шукрки, бугун шундай имкониятга эгамиз. Бундан фойдаланиб, уйимизга яқин тиббиёт муассасасида ишлаётганимдан, шу орқали жамиятимиз равақига ва оиламиз фаровонлигига хисса қўшаётганимдан мамнунман.

Иқобат каби қишлоқдош опа-сингиллар, ака-укалар, отахон онахонлар билан мулоқотда бўлар эканман, уларнинг бугунги кундан ва ўз ҳаётидан рози эканини чиндан ҳам хис қилдим.

“Мен тенгиларнинг қарийб барчаси 5-8 нафардан фарзанд кўрган (у пайтлар шундай эди) ва уларнинг ҳаммаси кетма-кет вояга етди, — дейди ёши етмишдан ошган қишлоқ оқсоқоли Пардабой Ўралов. — Шулар қаторида менинг ҳам тўрт ўғил ва икки қизим улгайди. Тўғриси, бундан ўн йиллар олдин катта ҳаётга қадам қўйган кўп сонли ёшларимизни касб-хўнарга йўналтириш ёки олий ўқув юртида ўқитиш, иш билан таъминлаш ҳамда уй-жойли қилиш масалалари кўпчилик сингари мени ҳам жиддий ўйга толдирарди. Бу ҳолат, яъни

соҳа ва тармоқларда пайдо бўлган қатор камчиликлар катта муаммоларни юзага келтирганди.

Шундай паллада Президентимиз раҳбарлигида юртимизда катта ислохотларга киришилди. Натияжада биз каби қишлоқ одамларининг ҳаётга, эртанги кунга ишончи ошиб борди. Йигит-қизларимиз учун кенг имконият ва имтиёзлар яратилди. Бугун ёшлар хунарли, иш билан банд, оила ҳаётда ўз ўрнини топиб бормоқда дейишга етарлича асосларимиз бор. Қишлоғимизда қурилган юзга яқин намунавий уйга ёш оилалар кўчиб кирди.

Навқирон авлодининг халқаро майдонда эришадиган ютуқларини ўзингиз ҳам кўриб турибсиз. Оданин суюнтирадиган бу каби ишлар замирида келажакни олдиндан кўра билувчи, элу юрт тинчлиги учун жонини беришга-да тайёр бўлганларнинг улкан сазй-ҳаракатлари етибди.

Қишлоғимиздаги янгидан барпо этилган 27-мактаб бугун ўз бағрига 500 га яқин ўқувчини олган. Барча зарур шарт-шароитлар яратилган ушбу таълим даргоҳида қарийб 10 минг китоб фондига эга кутубхона мавжуд бўлиб, мазкур зиё маскани имкониятларидан қишлоқ аҳли ҳам кенг фойдаланаётган.

Муассасада таълим сифати ва самардорлигига эътибор кучайтирилган, олий

ва юқори тоифали ўқитувчилар сафи кенгаймоқда. Бу ишлар ўз самарасини бериб, мактабни 2022-2025 йилларда битирган 50 га яқин йигит-қиз мамлакатимиз ва чет эл олий ўқув юртига талабалари сафига қўшилди. Мактабда бўлиб, ўқувчиларнинг хорижий тилларни ўрганиши, ахборот технологиялари ва сунъий интеллект бўйича билим ҳамда малакаларини ошириши, шунингдек, турли спорт турлари билан шугулланиши учун кенг шароитлар яратилганига бевосита гувоҳ бўлдим.

Маҳалла раиси Салоҳиддин Ортиқовнинг таъкидлашича, уч йил аввал қишлоқ тоза ичимлик сув билан тўлик таъминланган эди. Бугун эса қарийб 12 минг метр узунликда қувур тортилиши натияжасида ҳар бир хонадонга талаб даражасидаги обиҳаёт кириб борди.

Электр энергияси ва табиий газ таъминоти бўйича ҳам шундай илқ фикрларни айтиш мумкин. Кичик газ тақсимлаш пунктлари оптималлаштирилиб, замонавий тизимга ўтказилгани ресурс йўқотишларининг олдини олмақда ва аҳолига қишда ҳам меъёрида газ етказиб бериш имконини яратмоқда. Бу ердаги мактаб ва бир қанча хонадонларда

қуёш батареяларидан фойдаланилаётгани, яроқчилик мuddати ўтган симёғоч ва трансформаторлар янгиланаётгани ушбу йўналишдаги муаммоларга самарали ечим бўлмоқда.

Бугунги кунда интернетсиз ҳаётни тасаввур қилиб бўлмайди. Замон билан ҳамнафас Исломобод қишлоғида ҳам тезкор ва сифатли интернет кириб бормаган хонадон даярли йўқ ҳисоби.

У ёки бу сабаб билан қишлоқ бўйлаб мен кирмаган кўча қолмади десам ҳам бўлади. Ростки, кейинги 10 йил ичида бу ерда рўй берган ўзгариш ва янгиланишларни кўриб юрак яшнайдми. Болалигимизда қишда юриб бўлмайдиган лой ва қўлмакка, ёзда эса чанг-тупроққа айланадиган ички йўлларнинг қарийб 90 фоизи асфальтланганидан хурсанд бўлмаслигининг иложи йўқ. Илгарилари кечаси юришга одам сесканидиган бу манзилларга чироқлар ўрнатилгани нафақат худудни чароғон қилмоқда, балки кўнгиллари ҳам равшанлаштирмоқда.

Тегишли дастур асосида қишлоқ четидан ўтган зовур бетонлаштирилиб, унга туташ жойларнинг гулзорга айлантирилгани таҳсинга лойиқ. Умуман олганда, тозалик ва озодликка, гўзалликка интилиш кучайгани, одамларда ўз хонадонни атрофи ва кўча бўйларига мева-яил ҳамда манзарали дарахтлар, турфа гуллар екишга, бир сўз билан айтганда, яшил худудларни кенгайтиришга бўлган иштиёқ ошиб бораётгани эътиборга молик.

Бир пайтлар фақат қишлоғимиз қоқ ўртасидан ўтиб, Навоий шаҳрига элтуви асосий йўлга асфальтланган эди. Аммо унинг торлиги ва пивдалар учун махсус йўлақлар йўқлиги сабабли кўйлаб ноқулайликларга дуч келардик. Кейинги йилларда мазкур йўл кенгайтирилиб, унинг икки четига махсус белги ва чироқлар ўрнатилди, шунингдек, йўл ҳаракати тартибга солинди.

Қишлоқдан туман маркази ва Навоий шаҳрига элтуви мазкур асосий йўл, шунингдек, ички кўчаларнинг талаб даражасига келтирилгани бу ерда тадбиркорликнинг барча турлари кенг ривожланишига кучли туртки берди. Ўн йилча олдин Исломободда бирорта ҳам маиший хизмат кўрсатиш шохбасиси, сартарошхона ёки новвойхона бўлмаган. Эсимда, уй-рўзгор учун зарур маҳсулотларни харид қилиш мақсадига кўпчилик қатори туман марказига бориб келар эдик. Ҳозир эса ўндан ортқ савдо дўкони, бир нечта автосервис ва автомобиль ювиш шохбасчалари, такси хизмати, эшик-ром ва турли маҳсулотлар ишлаб чиқариш устaxonалари, иккита сартарошхона, новвойхона ҳамда битта умумий овқатланиш маскани ишламоқда. Бунинг натияжасида кўпала маҳаллий аҳоли вакиллари доимий иш ўрни ва барқарор даромадга эга бўлди.

— 2016 йилларда қишлоғимизда бор-йўғи 2 та хонадонда иссиқхона бўларди, — дейди ҳамқишлоғим Шамши Бекназаров. — Ҳозир эса шу иш билан шугулланаётган тадбиркорларимиз сони 83 тага етган. Бу эса шунча оила иш билан таъминланганини ва яхши даромад топаётганини аниқлатади. Ишбилармонларимиз сони кўпайиб, аҳоли фаровонлиги ошиб бораётгани, одамларимизнинг боқимандалик кайфиятидан чиқиб, давлатимиз томонидан яратиб берилган имконият ва имтиёزلардан самарали фойдаланишга ҳаракат қилаётгани эътиборга молик.

Бугун мамлакатимизда бўлгани каби бу ерда ҳам аҳоли саломатлигини сақлаш ва тиббий хизмат сифатини оширишга жиддий эътибор қаратиляпти. Қишлоқ врачлик пункти биноси реконструкция қилиниб, моддий-техник базаси мустаҳкамлангани, бундан ташқари, аҳолининг талаб ва тақлифларига биноан илгариги 100 ўринли масжиднинг 350 ўринга кенгайтирилгани исломободликлар учун катта қўлайлик.

Ҳа, бугун Исломободда аҳолининг барча эҳтиёжлари учун яратилган шарт-шароитлар ва қўлайликларни кўриб, бу ерни қишлоқ дегингиз келмайди. Унинг шаҳардан ҳеч қандайдиган жойи йўқ. Таъкидлаш жоизки, бундай кенг қўламли ишлар нафақат Хатирчи тумани ёки Навоий вилоятдаги маҳаллаларда, балки инсон қадри улугланаётган бугун мамлакатимизда, жонанон ўзбекистонимизнинг барча қишлоқларида кенг қўлоқ ёзмақда.

Ифтихор

МАЙДОНДА ОСИЁНИНГ ЭНГ ҚИММАТ ФУТБОЛЧИСИ

Шу кунларда дунёдаги энг нуфузли ва етакчи нашрлар саҳифаларида ўзбек спортининг ютуқ ва натияжалари таҳлилига бағишланган мақолалар тез-тез чоп этилаёттир. Бу бежиз эмас. Зотан, сўнгги йилларда юртимизда спорт соҳасидаги ислохотлар авж паллага кирди. Давлат дастурларида белгиланган аниқ ва мақсадли йўналишлар орқали спорт нафақат соғлом турмуш тарзини қарор топтириш, балки мамлакатимиз нуфузини халқаро майдонда юксалтирадиган муҳим жабҳага айланди.

Бугун ҳаммамизнинг нигоҳимиз илк бор жаҳон чемпионати йўлнамасини қўлга киритган миллий терма жамоамиз ўйинларида қартилган. Кўп миллионли халқимиз билан бирга хориждаги таниқли ва йирик мутахассислар келажакки порлоқ сафида қатор халқаро миқёсдаги юлдузлар жам бўлган жамоамиздан яхши натияжалар кутаяпти.

Элдор Шомуродов, Аббосбек Файзуллаев, Абдуқодир Хусанов ва бошқа умидли ўйинчилар иштирокидаги баҳсларга қизиқиш катта. Агар эринмай дунё хабарларини кузатсангиз, бунга амин бўласиз.

Айниқса, “К” гуруҳи баҳслари доирасида 23 июнь куни Португалия ва Ўзбекистон ўртасида бўладиган ўйинни Марказий Осий ва МДҲ давлатлари аҳолиси диққат билан кузатиши шубҳасиз. Мазкур учрашувга ҳозирнинг ўзиндан жуда кўп муносабатлар билдирилмоқда. Тўғри, гуруҳдаги бошқа рақиблар ҳам чакана эмас. Аслида, ЖЧ баҳсларида кучсиз жамоанинг ўзи йўқ. Аммо португаллар сафида жаҳон миқёсидаги мегаюлдуз тўп суради.

“Жаҳон футболда энг кўп гол урган Португалия афсонаси Криштиану Роналду ва ўзбекистонликларнинг асосий юлдузи Абдуқодир Хусанов ўртасидаги тўқнашувни тасаввур қилиб кўринг. Бўлажак баҳсда улар позиция жиҳатидан тез-тез бир-бирига қарши ҳаракат қилади: Криштиану ҳужум марказида, Абдуқодир эса ҳимоя чизиги ўртасида ўйнайди”, деб ёзади Зоғистоннинг sport.kz нашри.

“Хусанов “Манчестер Сити”даги жамоадорлари Рубен Диниш, Матеуш Нуньеш ва Бернарду Силвага қарши ҳам ўйнашига тўғри келади. Қолаверса, Ўзбекистон миллий терма жамоаси сафида Криштиану Роналду жуда яхши танийдиган ўйинчилар ҳам бор. Хусусан, 40 ёшли юлдуз “Ювентус” шарафини ҳимоя қилган даврда Элдор Шомуродовга қарши ўйнаган.

Жалолдин Машарипов эса Роналду “Ан-Наср”га келган пайтда португалиялик футболчининг сеvimли 7-рақамини унга бўшатиб берган. Роналду ва Машарипов бирга ўйнаб, анча дўстлашиб қолганини ҳам ўзбек мухлислари яхши билади”, дейилади мақолада.

Ҳа, номдор спорт нашрлари ва интернет тармоқлари учрашув санасига оз вақт қолгани сайин Роналду ва Хусанов қарама-қаршилиги қандай бўлиши юзасидан баҳс-мунозараларни кидиришдан чарчамапти. Жумладан, The

Athletic спорт нашри Абдуқодир Хусановни ўзбек футболчининг Роналдуси деб атади ва уни дунёнинг кучли 100 футболчиси рўйхатига киритди.

“Криштиану Роналду фаолиятидаги олтинчи жаҳон чемпионатида иштирок этади. Гуруҳнинг саралаш баҳсларида Португалия ва Ўзбекистон терма жамоаларининг юзма-юз келиши Хусанов ва Роналдунинг бевосита майдонда рақиб бўлиши аниқлаштирилади”, дейилади нашр саҳифасида.

The Athletic нашри мақоласида келтирилишича, жаҳон биринчилигида яхши натияжалар кўрсатишга бел болаган Ўзбекистон терма жамоасининг “Манчестер Сити”даги 22 ёшли марказий ҳимоячисидан умиди катта.

Қолаверса, Transfermarkt портали куни кеча АПЛдаги футболчиларнинг янгиланган нарҳини эълон қилди. Унга кўра, футбол бўйича Ўзбекистон терма жамоаси ва “Манчестер Сити” ҳимоячиси Абдуқодир Хусановнинг трансфер нарҳи 15 миллион еврога кўтарилиб, 50 миллион еврога етди. Охириги пайтлардаги Абдуқодирнинг ўйинидаги ўсиши унинг трансфер нарҳига ҳам таъсир қилди.

Шу тарихи Абдуқодир китъанин энг қимматбахо футболчиси ҳамда Англия премьер-лигасидаги энг қиммат осийлик вакилга айланди. Энди ана шу мустаҳкам ҳимоя девори соҳиб бўлиши кучли жамоадорлари сафида дунё нигоҳи қадалган яшил майдонларга тушади.

Рақиблар, эҳтиёт бўлинг!

Нодир МАҲМУДОВ,
“Янги Ўзбекистон” муҳбири

“Янги Ўзбекистон” ва “Правда Востока” газеталари таҳририяти) ДМ

Бош муҳаррир: **Салим ДОНИЁРОВ**

МУАССИС: **Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси**

Таҳририятга келган қўлёмалар тақриз қилинмайди ва муаллифга қайтарилмайди. Газетанинг етказиб берилиши учун обунани расмийлаштирган тақиниқ жавобгар. Газета таҳририят компьютер марказида саҳифаланди. Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли чоп этилишига “ШАРҚ” НМАК масъул. Босмахона телефони: (71) 233-11-07.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридagi Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги томонидан 2020 йил 13 январда 1047-рақам билан рўйхатга олинган. **Нашр индекси** — 236. **Буюртма** Г-646. 30166 нусхада босилди. **Ҳажми** — 3 табоқ. **Одсет** усулида босилган. **Қоғоз бичими** А2. Баҳоси келишилган нарҳда.

“ШАРҚ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Босмахона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

Навбатчи муҳаррир: Ирода Тошматова
Мусаҳҳих: Акбар Қаршиев
Дизайнер: Хуришд Абдуллаев

Манзилнинг: 100060, Тошкент шаҳри, Шаҳрисабз кўчаси, 85-уй

ЎЗА яқуни — 03:35 Топширилди — 03:40

Қабулхона: (71) 233-56-33 Девонхона ва эълонлар: (71) 233-70-98 E-mail: info@yuz.uz Веб-сайт: www.yuz.uz (71) 233-47-05